STAATSNATUURRESERVAAT

CANISVLIET

Vogels Vlinders Libellen

Jaarrapport 2006-2007

Franklin L. L. TOMBEUR

INLEIDING

In dit twaalfde jaarrapport vindt U gegevens over het voorkomen, de ontwikkelingen en het broedsukses van een aantal vogelsoorten in Canisvliet. Ook libel- en vlindergegevens zijn hierin opgenomen. Gegevens zijn ook ingebracht bij www.natuurkalender.nl en www.waarneming.nl.

Voor het broedvogelonderzoek, alsmede voor de vlinder- en libellenmonitoring verschaften Staatsbosbeheer en de Heemkundige Kring Sas van Gent materiële steun. Staatsbosbeheer droeg zorg voor de publikatie van dit jaarrapport. Waarvoor veel dank.

Op de homepage van de Stichting Heemkundige Kring Sas van Gent www.heemkundigekringsasvangent.nl zijn diverse bijdragen te vinden over de ontstaansgeschiedenis, het vogelleven en de natuurbeschermers van Canisvliet. Op de homepage van het bezoekerscentrum De Baeckermat in Westdorpe www.debaeckermat.nl zijn driemaandelijkse seizoensoverzichten uit Canisvliet raadpleegbaar.

Sinds in 1997 een aanvang werd genomen met het ontwikkelen van “nieuwe natuur” in Canisvliet is het landschap er grondig veranderd.

Ten noorden en noordwesten zijn ruim 36 ha landbouwgronden uit bedrijf genomen en wordt een beheer gevoerd dat gericht is op bloemrijk grasland. Er zijn enkele plassen gegraven en twee amphibiepoelen. Dit grasland is al enkele jaren flink aan het verruigen. Maaien en begrazen kan deze evolutie maar deels tegenhouden.

Langs de oostelijke oever van de kreek is eveneens landbouwgrond uit bedrijf genomen. Ongeveer 12 ha. Langs de oever is de grond deels afgegraven. Tevens zijn twee amphibiepoelen aangelegd. Ook hier wordt gemikt op bloemrijk grasland (Kruipend moerasscherm). De verruiging is er veel minder. Hier slaat beweiding en maaien wel aan.

Langs de hele oostgrens en noordgrens van het gebied is een groengordel aangelegd. Die is na 10 jaar flink tot wasdom gekomen..

In 1999 werd de kreek uitgediept en werd het waterpeil sindsdien flink omhoog gebracht. Dit heeft geresulteerd in een flinke afname van het areaal riet, vooral “waterriet”.

De kriekenboomgaard werd in 1999 uit bedrijf genomen. De natuur kan er sindsdien haar gang gaan.

In het zuidwesten van Canisvliet wordt nog steeds landbouw bedreven (aardappelen, mais, vlas, gerst, uien, etc). Eveneens in het zuidwesten is in 1999 een baggerdepot aangelegd dat geheel begroeid is met wilgen. Daar situeren zich tevens nog enkele zwaar bemeste graslandpercelen die begraasd worden.

Verruiging, verlies aan rietareaaal, verlies aan openheid (verparking) en toenemende rekreatie heeft zijn weerslag op de aan- dan wel afwezigheid van vogelsoorten, de aantallen en hun

broedsukses. Een kompleet natuurlijk gegeven uiteraard. Hoe groot en hoe sterk dat verband is proberen wij in dit rapport te duiden.

adres van de rapporteur : Franklin L.L. TOMBEUR, Brusselsesteenweg 420, 9050 Ledeberg, België (franklin.tombeur@skynet.be)
adres van de werkgroep 'Behoud Canisvliet' : Jan SANDERSE, Stationstraat 53, 4551 EL Sas van Gent, Nederland
(geheel of gedeeltelijke overname van de inhoud van dit rapport is toegelaten mits duidelijke bronvermelding)
Foto kaft : een mislukt legsel van de Grauwe Gans

VOGELS

ONDERZOEK

Canisvliet werd tussen 1 oktober 2006 en 30 september 2007 92 maal bezocht met 310 uur aanwezigheid en onderzoek ter plaatse. Aan het uitwerken van de territoriumkartering, nestkaarten, rapportage en seizoensoverzichten zijn honderden uren thuiswerk besteed. Er werden 133 soorten en ondersoorten waargenomen en 56 soorten hadden één of meerdere broedterritoria.
Het onderzochte gebied zijn de landbouwgronden en het natuurreservaat gelegen tussen de Anthonykade in het westen, de Karnemelkdijk in het zuiden, de Vissersverkorting (bewoning niet inbegrepen) in het oosten en de Oostpoortweg in het noorden (buurtschap aan de Canisvlietstraat niet inbegrepen) op het grondgebied van de voormalige gemeente Sas van Gent (thans Terneuzen) in de provincie Zeeland. Alles samen ongeveer 140 ha.

Het vogelonderzoek bestaat uit het bij elk bezoek vaststellen van de aan- of afwezigheid van (onder)soorten en het kwantificeren ervan. Al naar gelang wordt nota genomen betreffende sekse, leeftijd en gedrag. Vaak wordt ook genoteerd op welke plekken de vogels zijn waargenomen.

Het broedvogelonderzoek verloopt volgens de methode van het Broedvogel Monitoring Project van SOVON [1] (uitgebreide territoriumkartering). Er zijn binnen het onderzochte gebied Canisvliet vier proefvlakken : twee BMP-**A** voor **a**lle soorten en twee BMP-**W** voor akker- en **w**eidevogels. Voor meer details zie vorige jaarrapporten.
Of vogels al dan niet daadwerkelijk eieren hebben gelegd en al/dan niet jongen hebben grootgebracht is niet relevant bij de gehanteerde methode. Duidelijk mag zijn dat een territorium niet betekent dat er ook gebroed wordt.

Alle broedvogelgegevens worden ingebracht bij SOVON. Gegevens uit Canisvliet worden ook ingebracht in de maandelijkse Ganzentellingen (RIKZ), de Midwintertelling (SOVON) en het Kustbroedvogelonderzoek (RIKZ). Bijzondere waarnemingen zijn ingebracht in het BSProjekt van SOVON. Tevens werd meegewerkt aan slaapplaatstellingen van de Kleine Zilverreiger, de Aalscholver en de Bruine Kiekendief. Aflezingen van Grauwe Ganzen met halsbanden gingen naar www.goosetrack.nl.
Voor het nestkaartenonderzoek van SOVON zijn 69 kaarten ingezonden.

Tot en met het broedseizoen 2007 waren binnen het onderzoeksgebied twee proefvlakken A (Alle soorten) en twee proefvlakken W (Weide- en akkervogels) uitgezet. Dit projekt liep sinds 1998 nadat in 1997 “nieuwe natuur” werd ontwikkeld. Het ganse gebied – de vier profvlakken incluis – is op zich ook nog eens een proefvlak “B” Bijzondere Soorten.
In 1998 konden wij niet vermoeden dat het gebied 10 jaar later in landschappelijk opzicht sterk zou veranderd zijn. Dat vraagt om een herdenken van onze verdere aktiviteiten.
Het opvolgen van “algemene soorten” in proefvlakken - dat moet inzicht bieden in populatieontwikkelingen - is uiterst waardevol, mits er geen al te ingrijpende veranderingen in dat

[1] van Dijk A.J.2004.Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken).SOVON Vogelonderzoek Nederland,Beek-Ubbergen

proefvlak gebeuren. Extreem gesteld; een bos verder monitoren nadat het omgehakt is heeft geen zin. Deze redenering is onderliggend aan ons besluit om met het monitoren, via proefvlakken "alle soorten" en "weide- en akkervogels", te stoppen.

- In het proefvlak "alle soorten" RIET dat bestond uit een langgerekte brede rietkraag met een rijtje knotwilgen is de rietkraag voor ruim ¾ verdwenen. Het opzetten van het waterpeil en vraat door ganzen zijn o.i. daarvoor de belangrijkste oorzaak. Verder monitoren levert uiteraard nog wel gegevens op maar vergelijken met vorige jaren is niet meer verantwoord. Het proefvlak is te klein geworden.

- Het proefvlak "alle soorten" BOS bestond uit een langgerekte windsingel van bomen en struiken die in de jaren zeventig van de vorige eeuw op de westelijke oever van de kreek is aangeplant. Sinds de rekreatieve ontsluiting van Canisvliet wordt deze singel – waardoor over de ganse lengte een wandelpad loopt – steeds vaker door bezoekers opgezocht. Hoewel al heel wat studies bestaan over het verband tussen broedsukses en rekreatieve aktiviteiten blijkt het vaak een statistisch verband. Aan uitspraken in dat verband voor Canisvliet wagen wij ons niet maar van een ongestoord proefvlak kan men niet meer spreken.

De stopzetting van het monitoren van weide- en akkervogels in de proefvlakken "Noordwestelijke Anthonypolder" en "Canisvlietpolder" kent een andere reden.

- De verruiging van het proefvlak "NOORDWESTELIJKE ANTHONYPOLDER" - is reeds enkele jaren aan de gang en de aanpak ervan blijft een zaak van "try and error". Aanplantingen in het noorden en het oosten en toenemend wegverkeer in het westen zijn niet uitnodigend voor weidevogels. De weidevogelsoorten "sensu stricto" Scholekster, Kievit, Tureluur, Grutto, Veldleeuwerik en Gele Kwikstaart lieten het kompleet afweten..

- Het proefvlak "CANISVLIETPOLDER" is een vrijwel identiek verhaal, maar hier is vooral verlies aan openheid, menen wij, de reden voor de afwezigheid van weidevogels. Enkel de Kievit had er een paar territoria. De verruiging is hier – om welke reden ook - minder sterk.

Verder monitoren van weide- en akkervogels in deze beide proefvlakken heeft dus geen zin meer vermits deze soorten er nauwelijks nog voorkomen.

Vanaf het broedseizoen 2008 zal het vogelonderzoek in Canisvliet dus geheroriënteerd worden. Geen proefvlakken meer voor "algemene soorten" en "weide- en akketrvogels".
Het onderzoek in proefvlak B (Bijzondere soorten), dus gans Canisvliet, van ruim 140 ha wordt onverkort gekontinueerd. Het betreft een "nationale" lijst van 109 te volgen, voornamelijk schaarse, soorten. Daar komen nog eens 30 extra (aandachts)soorten bovenop.
Het opvolgen van bijzondere soorten laat uitstekend toe de landschappelijke veranderingen binnen Canisvliet verder op te volgen. Verdwijnt de Kievit uit de noordwestelijke Anthonypolder vanwege de verruiging, dan dagen de Rietzanger met 6, de Blauwborst met 3 en de Graszanger eveneens met 3 territoria op.

Uiteraard worden ook de soorten die niet op de lijst staan van de bijzondere soorten in het oog gehouden. Of soorten als Wilde Eend, Waterhoen, Witte Kwikstaart, Tjiftjaf of Rietgors gebroed hebben wordt zeker opgevolgd maar niet meer in aantallen uitgedrukt. Het onderzoek naar het broedsukses van de Grauwe Gans wordt eveneens gekontinueerd.

Het weer volgens de Klimatologische Dienst van het KNMI in De Bilt (www.knmi.nl):

- herfst 2006 (september, oktober, november) : record zacht, zeer zonnig en vrij droog – zachtste herfst in minstens 300 jaar
- winter 2006/2007 (december, januari, februari) : record zacht, zeer nat en vrij somber – zachtste winter in tenminste 300 jaar
- lente 2007 (maart, april, mei) : extreem zacht, zeer zonnig en de normale hoeveelheid neerslag – zachtste lente in tenminste 300 jaar
- zomer 2007 (juni, juli, augustus) : vrij warm maar zeer nat en aan de sombere kant

In bijlage :

- lijst van alle waargenomen soorten en ondersoorten met al naargelang de soort de vermelding broedterritorium “ja” of het exacte aantal broedterritoria in 2007 voor het ganse onderzochte gebied Canisvliet (= BMP-B)
- exact aantal broedterritoria per proefvlak BMP-A en BMP-W voor de geselecteerde soorten over de onderzoeksperiode 1998-2007
- een vergelijking van het aantal najaarswaarnemingen in de periode 1998-2007 voor plevieren, strandlopers en ruiters
- voorjaarsfenologie, met een overzicht van de laatste twaalf voorjaren 1996-2007

SOORTBESPREKING

Tenzij nadrukkelijk anders vermeld hebben alle waarnemingen en data betrekking op de afgelopen onderzoeksperiode.

Bij de soortbespreking wordt herhaaldelijk verwezen naar van Dijk et al.2007. Het betreft de publikatie : *van Dijk A.J., Boele A., van den Bremer L., Hustings F., van Manen W., van Kleunen A ., Koffijberg K., Teunissen W., van Turnhout C., Voslamber B., Willems F., Zoetebier D. & Plate C.L.2007.Broedvogels in Nederland in 2005.SOVON-monitoringrapport 2007/01.SOVON Vogelonderzoek Nederland,Beek-Ubbergen.*

De soortbespreking is in vier kategorieën ondergebracht :

- Alle akker- en weidevogels, opgedeeld in primaire of secundaire [2] weidevogelsoort, of volgens SOVON-kriteria
- Alle ganzen- en prooivogelsoorten
- Waarnemingen van soorten met een lokaal of boven-lokaal belang
- Rode Lijstsoorten[3] die op Canisvliet broeden of recent gebroed hebben

Toendrarietgans *Anser fabalis rossicus*

De eerste vogels werden pas gezien op 19 januari en de laatste alweer op 2 maart tot maximaal 200. Enkele malen werd overnachting vastgesteld.

Kolgans *Anser albifrons*

Na slechts enkele voorafgaande waarnemingen werd pas echt overwinterd vanaf 12 januari tot 2 maart, meteen de laatste datum. Tot zo'n 700 vogels. Op 3 februari bij volle maan zaten zo'n 1400 vogels (samen met 200 Toendrarietgans) op de kreek

Grauwe Gans *Anser anser*

Broedonderzoek

Vanuit diverse hoeken is er belangstelling voor de evolutie van de Grauwe Gans in Canisvliet.
Daarbij worden vragen gesteld naar het mogelijke effekt van ingrijpen in de populatie. Voor het tweede jaar na elkaar zijn er geen legsels geprikt of geschud. Vangen en schieten evenmin, maar deze beide technieken gebeuren wel in de nabije omgeving en daarbij kunnen vogels uit Canisvliet betrokken zijn. Het is dus een riskant om te pogen het effect van bestrijdingsplannen op een lokale populatie te achterhalen.
Uiteraard hebben ook wijzigingen in het broedhabitat een effect op de populatie. In het vorig jaarrapport hebben we gewezen op de mogelijke gevolgen van het al dan niet maaien van de verruigde graslanden en het opvoeren van het waterpeil en verdwijnen van flinke rietkragen. De voedselbehoeften van adulten en kuikens lopen niet parallel, de nood aan veiligheid wel. Zelfs in een klein terrein als Canisvliet zijn de faktoren die het broeden, de voeding en de veiligheid bepalen, elk jaar weer anders. Een groot perceel vlas grenzend aan de kreek is totaal ongeschikt als voedselgebied. Een aangrenzend perceel gerst dan weer juist wel.

---

[2] Beintema A., Moedt O. & D.Ellinger;1995;Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels;Schuyt & Co,Haarlem
[3] Van Dijk et al.2007

Het broedsukses (uitkomen van eieren en opgroeien van kuikens) is steeds een zaak van “bij benadering”. Er worden ongetwijfeld eieren gelegd die nadien weer verloren gaan zonder dat de onderzoeker er weet van heeft. Welke verklaring moet men geven wanneer een nest bij een volgende kontrole geen enkel ei meer bevat en er verder niks “abonormaals” te zien is?
Zo is het nest dat werd gevonden met enkel nog schilfers aangerekend als een geslaagd broedgeval maar over eieren/kuikens kunnen we niks zeggen.
Een nest vol met ijskoude, natte eieren vol poep is uiteraard een mislukt legsel, terwijl kuikens in de nestkom geslaagd legsel is. Daartussen liggen – misschien onverwacht – nog tal van mogelijkheden
Ook dit jaar is gepoogd om alle nesten te lokaliseren en aan de hand van nestkaarten de legsels te monitoren.

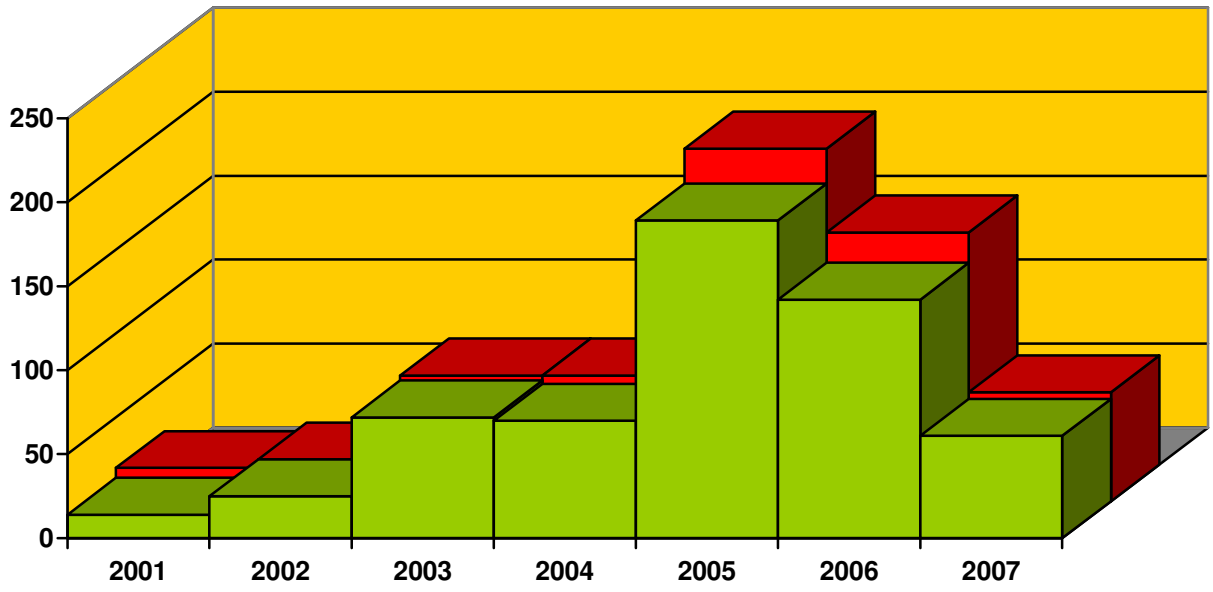

Het aantal gevonden (groen) en geschatte legsels (rood) van de Grauwe Gans in Canisvliet

Er konden 61 legsels gelokaliseerd worden. De schatting is dat er minimaal een 65 legsels in het ganse gebied aanwezig waren.

Van de 61 legsels lagen er 35 meer dan de helft op het proefvlak "Riet" en aangrenzend zeer nat grasland. In het grootste grasland nochtans sterk verruigd lagen er slechts 14. De rest lag verspreid langs de kreek. Drie in aanbouw zijnde nesten (niet meegerekend) aan de boomgaard werden niet afgemaakt.
Van de 61 legsels konden er 54 gemonitord worden met een nestkaart. Zeker één nest bevatte ook een vervolglegsel wat het aantal opgevolgde nesten op 55 brengt. Alles samen leverden 55 legsels minimaal 329 eieren op. Ten minste 14 legsels waren suksesvol, d.w.z. dat er minstens een kuiken is geboren. Deze 14 legsels zouden minimaal 65 kuikens hebben opgeleverd. Van een legsel – dat pas laat werd gevonden – is enkel bekend dat het suksesvol was doch is het aantal eieren onbekend. Details van elk legsel zijn ingebracht in het Nestkaartenprogramma van SOVON.
Dus amper 25% van de gemonitorde legsels is suksesvol. Nadien treedt er onder de kuikens ook nog sterfte op. Een laatste telling van bijna "volwassen kuikens" op 11 juni bracht de teller op 35 stuks.
Van de 14 suksesvolle legsels lagen er 11 in de rietkraag. Dat alle suksvolle legsels op drie na in de natste gedeelten van de rietkraag lagen en de drie resterende op een eilandje in een plas was geen toeval.
Eind februari daagde (eindelijk) een Vos op in Canisvliet. Die ging duchtig te keer. We vonden diverse karkassen van Grauwe Ganzen en ook enkele vrouwtjes die op het nest zelf waren gepredeerd. Dat vele legsels zijn mislukt – legsel verlaten vanwege schrik en stress, of zelfs geen nestbouw begonnen – is dus niet verwonderlijk. Op de droge gedeelten was geen enkel legsel suksesvol. De nesten waren goed bereikbaar zelfs tot in de rietkraag.

De terugval in het aantal gevonden legsels is m.i. niet te wijten aan een lagere onderzoeksinspanning maar aan het feit dat het areaal riet drastisch in oppervlakte is gedaald zoals reeds bij de inleiding gesteld. Het verruigde grasland dat in 2005 143 legsels opleverde en er dit voorjaar even ruig (geschikt?) bij lag als toen leverde maar 14 legsels. In dat biotoop was slechts een legsel suksesvol.
In dit gedeelte en in het grasland ten oosten van de kreek zal de aanwezigheid van de Vos allicht een grote rol hebben gespeeld.
Dat de "broedpopulatie" op Canisvliet echt kleiner is geworden is moeilijk te achterhalen. Hoeveel vogels namen deel aan de reproduktie ? In theorie 130. Maar het aantal aanwezige vogels – met onbekende leeftijd – is vaak het meervoudige. 390 maximaal eind februari, 230 begin en half maart, 300 begin april, 450 begin mei, 800 eind mei, … Om welke reden nemen die niet deel aan de reproduktie ? Te weinig habitat ? Kans op predatie ? Niet geslachtsrijp ?
In hoeverre zullen volgend jaar de uitgerasterde kwelplassen met flink groter wordende rietkragen verkozen worden om te broeden ? Dat hopen we volgend jaar te kunnen opvolgen.

Aantallen
De maandelijkse maxima lagen tussen 230 in maart en 1600 in november en 1200 in augustus.

Indische Gans *Anser indicus*

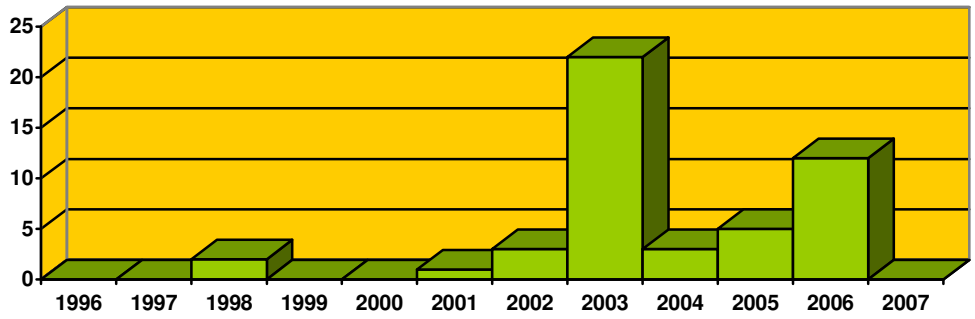

Aantal waarnemingen van de Indische Gans t/m september 2007

Sneeuwgans *Anser caerulescens*

Twee overvliegende vogels op 7 maart. Tweede waarneming voor Canisvliet. De eerste was op 9 maart 2000.

Canadese Gans *Branta canadensis*

Broedonderzoek

Een bijna identiek verhaal als bij de Grauwe Gans. Wel zouden er in de nazomer van 2006 een vijftigtal dieren in Canisvliet gevangen zijn. Het effect daarvan op de lokale – sterk mobiele – populatie is waarschijnlijk nihil (zie aantallen). Het aantal lokale vogels aanwezig tijdens het broedseizoen bedroeg nooit meer dan 30 vogels. We konden 12 territoria lokaliseren maar er werden weinig legsels gevonden. Ook hier werden een aantal vogels op het nest gepredeerd door een Vos. Minstens vier koppels hadden respektievelijk kuikens 6, 5, 4 en 2 kuikens. De overleving was zeer gering. Begin juli schoot er van deze 17 kuikens nog welgeteld één onvolwassen vogel over.

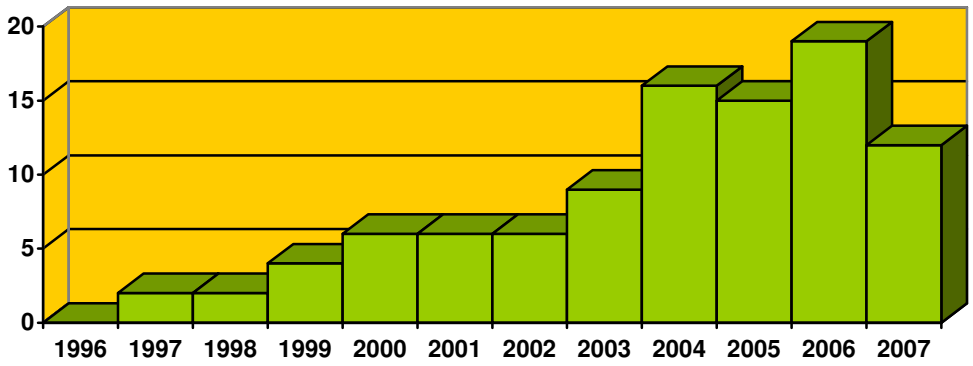

Aantal broedterritoria Canadese Gans in Canisvliet

Aantallen

Ook bij de Canadese Gans lagen de maandelijkse maxima ver uit elkaar, van 24 in juni tot 363 in november. In november en december waren er bijna voortdurend veel vogels te zien met een uitschieter van 363 exemplaren op 12 november.

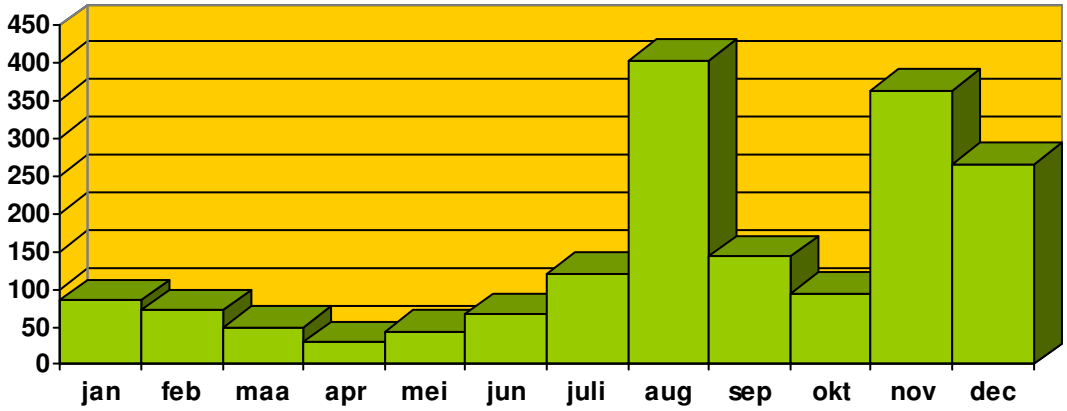

Maandelijkse maxima van de Canadese Gans in de periode januari 1997 - september 2007

Brandgans *Branta leucopsis*

De stijgende trend in het aantal waarnemingen zette zich niet door, integendeel. Slechts vier waarnemingen, waarvan een groepje van 14 vogels op 21 augustus.

Nijlgans *Alopochen aegyptiacus*

Er was opnieuw een broedgeval. Het maximaal aantal vogels bedroeg twaalf. Het aantal waarnemingen blijft beperkt. De soort is soms maanden afwezig.

Bergeend *Tadorna tadorna Secundaire weidevogelsoort*

Het broedsukses lag aan de erg lage kant. Van de zeven gekarteerde territoria werden slechts 3(!) pulli waargenomen.

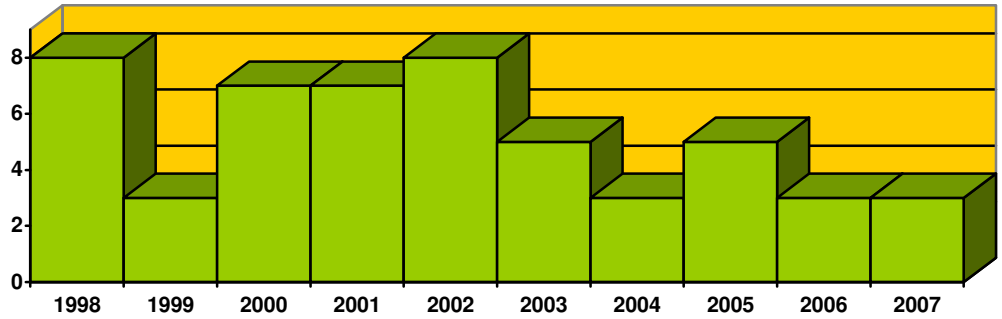

Het aantal broedterritoria van de Bergeend in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

Smient *Anas penelope*
Doortrekker en wintergast tussen 25 oktober en 19 maart tot maximum 110 vogels in februari.

Krakeend *Anas strepera* *Secundaire weidevogelsoort*
In het afgelopen onderzoeksjaar lagen de maandelijkse maxima elke maand lager dan de vorige jaren.

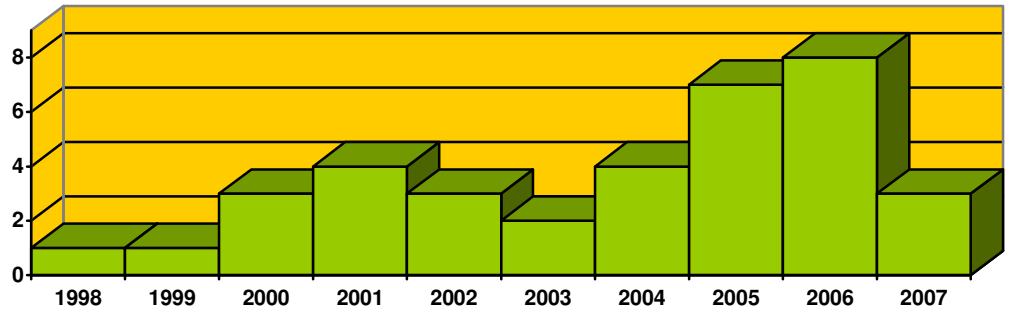

Het aantal broedterritoriavan de Krakeend in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolde" sinds de aanleg in 1997

Wintertaling *Anas crecca* *Secundaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort*
In de periode oktober – april zijn geen piekaantallen genoteerd. Het maximum aantal vogels bedroeg 120 in december. Doortrek vanaf 21 augustus.

Wilde Eend *Anas platyrhynchos* *Primaire weidevogelsoort*

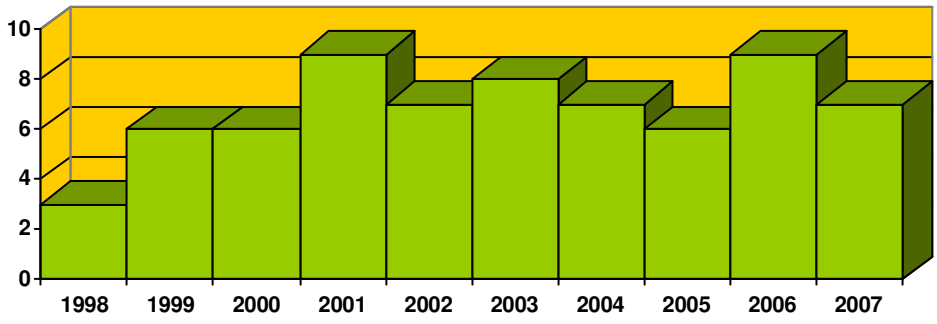

Het aantal broedterritoria van de Wilde Eend in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

Pijlstaart *Anas acuta*
Amper twee waarnemingen van één vogel.

Zomertaling *Anas querquedula Primaire weidevogelsoort Rode Lijstsoort*
Hoewel er na de aanleg van de "nieuwe natuur" af en toe "broedgevallen" plaatsgrepen in Canisvliet lijkt de soort alweer op haar retour (zie bijlage). Ook landelijk is er sinds 2000 een dip [4]. Het afgelopen seizoen was er exakt een waarneming van twee vogels!

Slobeend *Anas clypeata Primaire weidevogelsoort Rode Lijstsoort*
Qua "broedgevallen" staan we na 10 jaar weer bij het oorspronkelijke niveau. Ook deze typische broedvogel van laag, drassig weiland vindt in Canisvliet zijn gading niet meer.
Opnieuw eerder bescheiden aantallen : oktober 80, november 70, december 30, januari en februari 40 en maart 90.

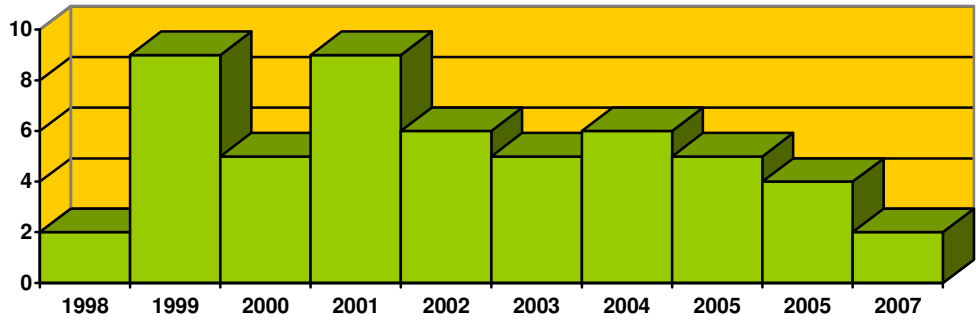

Het aantal broedterritoria van de Slobeend in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Tafeleend *Aythya ferina SOVON-weidevogelsoort*
De winteraantallen lagen extreem laag, amper maximaal 30 vogels in februari.

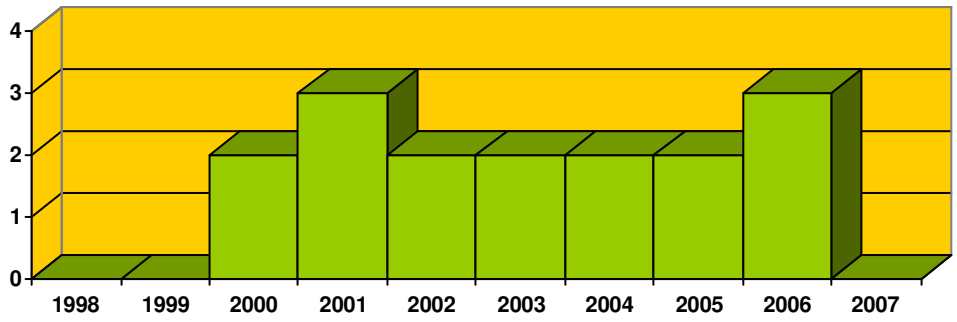

Het aantal broedterritoria van de Tafeleend in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

Kuifeend *Aythya fuligula Primaire weidevogelsoort*
De winteraantallen lagen extreem laag, amper maximaal 30 vogels in januari en februari.

[4] Van Dijk et al.2007

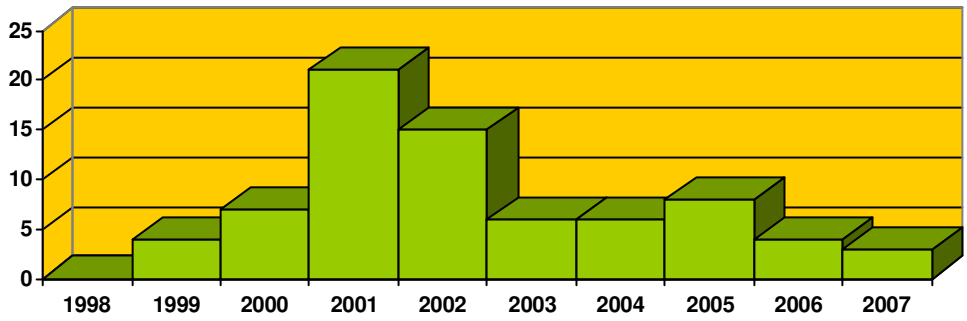

Het aantal broedterritoria van de Kuifeend in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

Brilduiker *Bucephala clangula*
Een adult koppel op 24 en 29 maart. De vorige waarneming dateerde al van 2003.

Patrijs *Perdrix perdrix* *Secundaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort*
De Patrijs was sinds 1955 jaarlijks "broedvogel" op Canisvliet (archief wijlen Johan van den Steen). De laatste territoriale vogels dateren intussen al van 2003. Slechts twee waarnemingen van een groepje in oktober en november.

Dodaars *Tachybaptus ruficollis*
De Dodaars had voor de eerste maal een territorium in een in 1997 aanlegde kwelplas. Er kwamen 2 jongen groot. In september waren ook broedvogels met jongen van elders aanwezig.

Fuut *Podiceps cristatus*
Er waren drie territoriale koppels maar er zijn geen pulli waargenomen.

Geoorde Fuut *Podiceps nigricollis*
Er liggen waarnemingen voor uit april (koppel) en augustus (adulte en onvolwassen vogels op trek)..

Aalscholver *Phalacrocorax carbo*
Waarnemingen werden doorgegeven voor de slaapplaatstellingen van SOVON. Het maximum aantal "slapers" bedroeg 85 in december. Er zijn nu het ganse jaar door "slapers" op Canisvliet. Ongetwijfeld is de beschikbaarheid van voedsel in Canisvliet en omgeving flink toegenomen de laatste jaren.

Roerdomp *Botaurus stellaris* *Rode Lijstsoort*
Slechts één waarneming in maart.

Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta*
Was in oktober, november, december, april en juli nauwelijks of niet te zien. Slaapplaats gegevens werden doorgegeven aan SOVON. Aantal "slapers" bedroeg maximaal 9 in januari, 14 in februari en 15 in maart.

Grote Zilverreiger *Egretta alba*
Nog één vogel op 13 oktober.

Purperreiger *Ardea purpurea*
Een voorjaarswaarneming van een vogel op 23 april. Voorjaarswaarnemingen zijn zeldzaam op Canisvliet. De laatste dateert van 28 mei 1987 (archief Johan van den Steen).

Lepelaar *Platalea leucorodia*
In tegenstelling met de vorige drie jaren, slechts één waarneming van een vogel op 4 juni.

Zwarte Ibis *Plegadis falcinellus*
Een rondvliegende vogel op 14 januari. Het betreft de tweede waarneming voor Canisvliet. De vorige dateert van 25 maart 1897 (archief Johan van den Steen).

Wespendief *Pernis apivorus*
Een doortrekkende vogel op 29 augustus.

Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*
We geven geen plaatsdetails. Van een vijflegsel vlogen twee jongen uit. Maten en gewichten zijn opgenomen door de heer Henk Castelijns, coördinator roofvogelonderzoek Zeeland. De jongen werden door hem ook geringd.
Er waren twee waarnemingen in november. De eerste vogels werden pas gezien op 2 april.

Blauwe Kiekendief Circus cyaneus
Slechts één december- en één januariwaarneming van telkens een vrouwtje.

Sperwer *Accipiter nisus*
We geven geen plaatsdetails maar een zeker broedterritorium binnen Canisvliet werd door mensen verstoord. Hoewel waarschijnlijk onvrijwillig was die verstoring vermijdbaar.

Buizerd *Buteo buteo*
We geven geen plaatsdetails maar een broedgeval leverde twee uitgevlogen jongen op. Op 29 augustus vier schroevende vogels bij elkaar.

Torenvalk *Falco tinnunculus*
We geven geen plaatsdetails maar een broedgeval leverde 3 uitgevlogen jongen op.

Smelleken *Falco columbarius*
Slechts twee waarnemingen in december.

Boomvalk *Falco subbuteo*
Eén juni- en twee septemberwaarnemingen.

Waterral *Rallus aquaticus*
In Canisvliet hield er nog één territorium stand langs de kreek, meteen het enige in het ganse gebied. Twee, drie traditionele plekken zijn niet bezet. De preciese reden daarvoor is onbekend en kan mogelijks per plek verschillend zijn : broedende ganzen, gestegen waterpeil, rietkraag verdwenen, … Nieuwe kansen dienen zich aan op de verruigde/verriette kwelplassen.

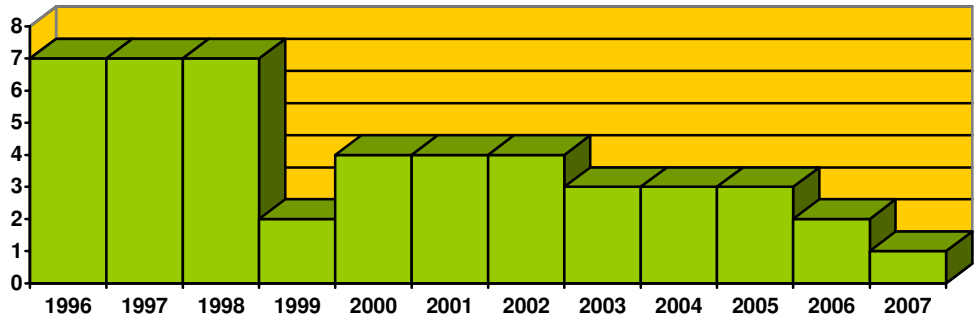

Het aantal broedterritoria langs de kreek

Meerkoet *Fulica atra* *Secundaire weidevogelsoort*

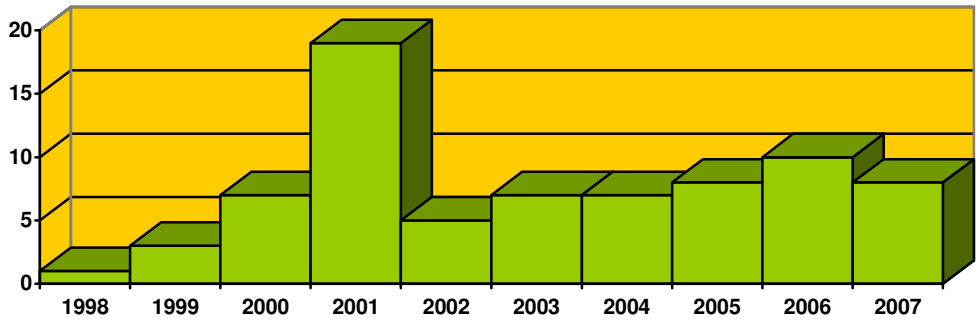

Het aantal broedterritoriavan de in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

Scholekster *Haematopus ostralegus* *Primaire weidevogelsoort*
Voor het eerst ontbreekt de Scholekster als "broedvogel", m.a.w. is er geen territorium- en/of nestindicerend gedrag waargenomen in gans Canisvliet. Omdat wijlen Johan van den Steen strengere kriteria hanteerde dan de methode van de "uitgebreide territoriumkartering" ontbrak de soort tussen 1955 en 1995 enkele malen op zijn broedvogellijst. Het is meer dan aannemelijk dat er ook in die ontbrekende jaren territoriale vogels aanwezig waren.

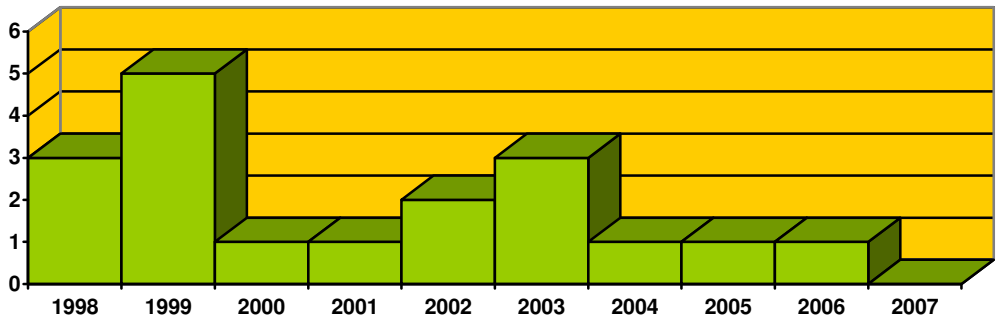

Het aantal broedterritoria van de Scholekster in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

Kluut *Recurvirostra avocetta* *Secundaire weidevogelsoort*
Tien waarnemingen tussen 17 maart en 4 juni tot 11 vogels. Deze dieren waren meer dan waarschijnlijk afkomstig van het vlakbij gelegen natuurontwikkelingsgebied "Westdorpe Noord" waar een twintigtal broedgevallen plaatsgrepen.

Kleine Plevier *Charadrius dubius*
Amper 1 waarneming van een vogel op 4 juni. De laatste drie jaar is de soort slechts vijfmaal waargenomen.

Goudplevier *Apricara apricaria*
Amper één waarneming van een passerend groepje in januari.

Kievit *Vanellus vanellus* *Primaire weidevogelsoort*
Het scheelde weinig of in gans Canisvliet ontbrak de soort als "broedvogel" voor het eerst sinds 1955! In het proefvlak ten oosten van de kreek waren er toch nog twee territoriale koppels. Eieren zijn niet gevonden en pulli zijn niet gezien.
Het maximaal aantal waargenomen vogels bedroeg 200 in januari.

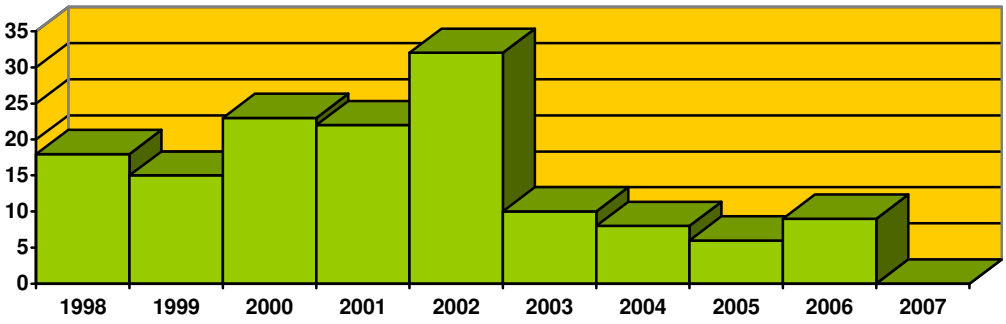

Het aantal broedterritoria van de Kievit in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

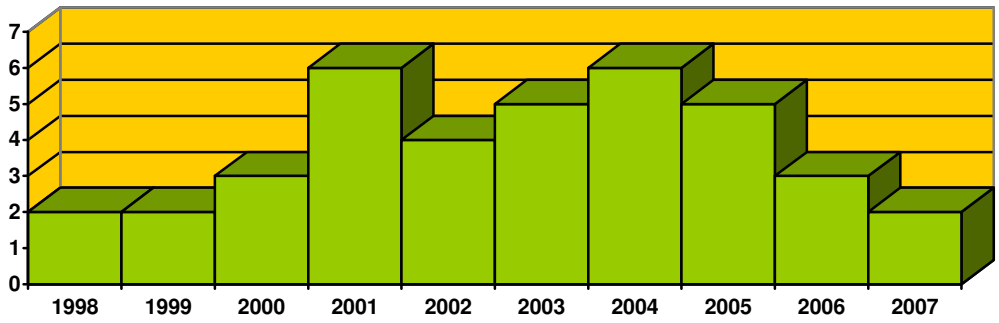

Het aantal broedterritoria van de Kievit in het weidevogel-proefvlak "Canisvlietpolder" sinds de aanleg in 1997

Kemphaan *Philomachus pugnax*
Amper een waarneming van een groepje in april.

Grutto *Limosa limosa* *Primaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort*
Tien jaar na de aanleg van "nieuwe natuur" in Canisvliet is de Grutto als broedvogel weer uit het gebied verdwenen. Voor het eerst sinds het voorjaar 1998 geen baltsende Grutto's! Er zijn ook geen grote groepen doortrekkers gezien. De eerste vogels passeerden laat, pas op19 maart.

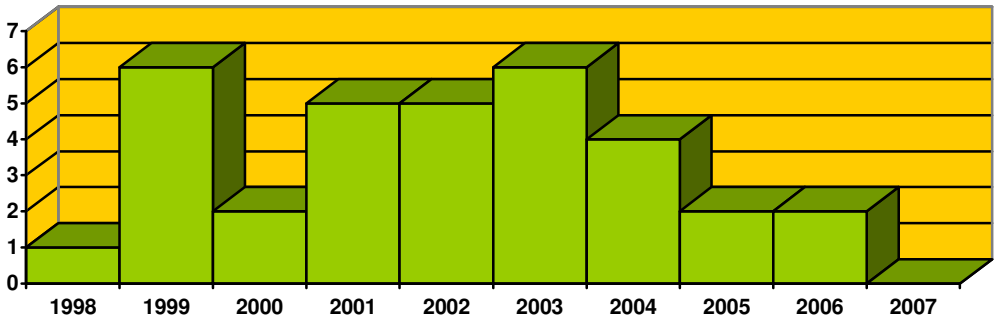

Het aantal broedterritoria van de Grutto in het weidevogel-proefvlak "Noorddwestelijke Anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

Rosse Grutto *Limosa lapponica*
Opnieuw een voorjaarswaarneming van 2 vogels op 2 maart.

Regenwulp *Numenius phaeopus*
Twee waarnemingen in april.

Wulp *Numenius arquata*
Slechts enkele waarnemingen in de periode december – april. Uitzonderlijk een groep van zo'n 75 vogels in de vooravond van 12 maart op zoek naar een geschikte plek om te overnachten.

Zwarte Ruiter *Tringa erythropus*
De eerste decemberwaarneming ooit voor Canisvliet op 19 december. Daarbuiten amper twee waarnemingen in april en een in september.

Tureluur *Tringa totanus* *Primaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort*
Amper 11 waarnemingen mochten we noteren. De Tureluur ontbrak vaak als "broedvogel" in de zeventiger en tachtiger jaren (archief wijlen Johan van den Steen). Het waren toen de zwarte bladzijden in de geschiedenis van Canisvliet.
Sinds de aanleg van de nieuwe natuur in 1997 was de soort weer jaarlijks broedvogel. Daar lijkt nu in 2007 weer een einde te zijn aan gekomen. We zagen geen territoriaal gedrag en er waren nooit meer dan twee vogels aanwezig.

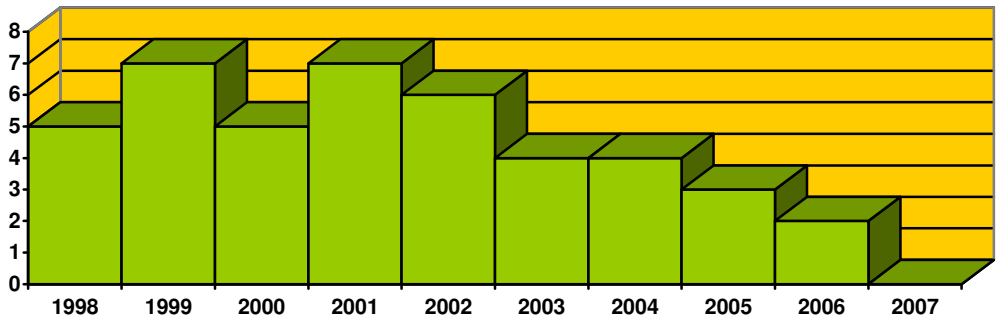

Het aantal broedterritoria van de Tureluur in Canisvliet sinds de herinrichting in 1997

Groenpootruiter *Tringa nebularia*
Slechts vier voorjaarswaarnemingen en amper één najaarswaarneming.

Bosruiter *Tringa glareola*
Amper een waarneming van één vogel in mei en 2 vogels in september.

Oeverloper *Actitis hypoleucos*
In het najaar slechts 2 waarnemingen.

Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus*
Vier waarnemingen in april en een in mei van viermaal één en eenmaal drie overvliegde vogels.

Zomertortel *Streptopelia turtur* *Rode Lijstsoort*
Van de Zomertortel zijn slechts enkele waarnemingen gedaan van "zingende" vogels die wijzen op het bezetten van een territorium. Lijkt ondanks de aanwezigheid van steeds meer "groene aankleding" eerder af te nemen. Deze tendens is een landelijk verschijnsel[5].

[5] van Dijk et al.2007

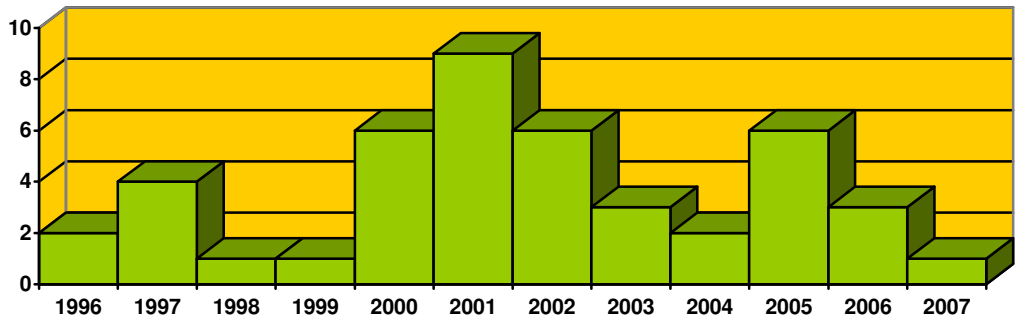

Het aantal broedterritoria van de Zomertortel in Canisvliet

Groene Specht *Picus viridis* *Rode Lijstsoort*

De Groene Specht is sinds 1993 broedvogel in Canisvliet (archief wijlen Johan van den Steen). Jaarlijks zijn er sinds 1997 twee territoria. Uitzonderlijk drie in 2001.

Veldleeuwerik *Alauda arvensis* *Primaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort*

Voor het tweede opeenvolgende seizoen geen "broedvogel", ook niet op het bouwland. Sinds 1955 was de Veldleeuwerik een jaarlijkse "broedvogel" in Canisvliet (archief wijlen Johan van den Steen).
Er ligt slechts een handvol najaarswaarnemingen voor.

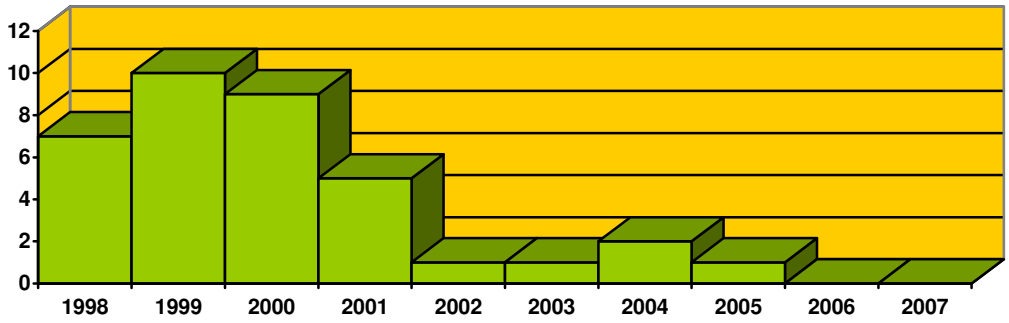

Aantal broedterritoria van de Veldleeuwerik in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Graspieper *Anthus pratensis* *Primaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort*

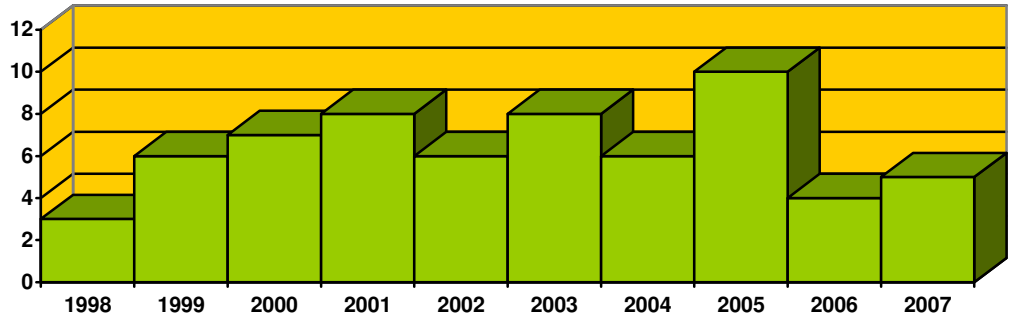

Het aantal broedterritoria van de Graspieper in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

Gele Kwikstaart *Motacilla flava* *Primaire weidevogelsoort* *Rode Lijstsoort*

Voor het derde opeenvolgende jaar geen "broedvogel" meer op Canisvliet. Sinds 1955 was de Gele Kwikstaart een jaarlijkse broedvogel in Canisvliet (archief wijlen Johan van den Steen).
Er waren amper drie voorjaarswaarnemingen van één enkele vogel.

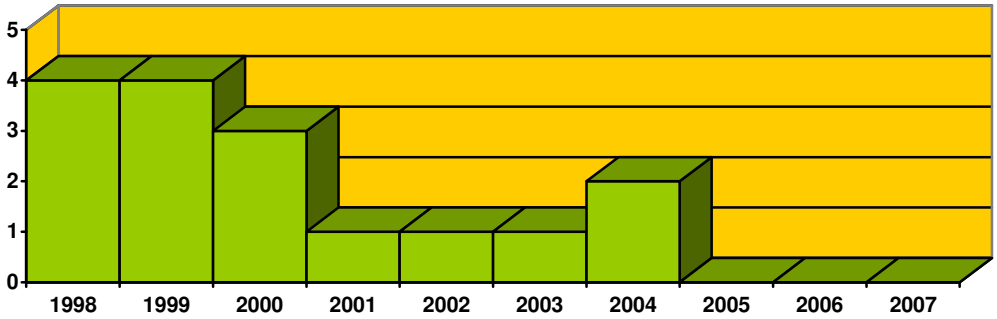

Het aantal broedterritoria van de Gele Kwikstaart in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder" sinds de aanleg in 1997

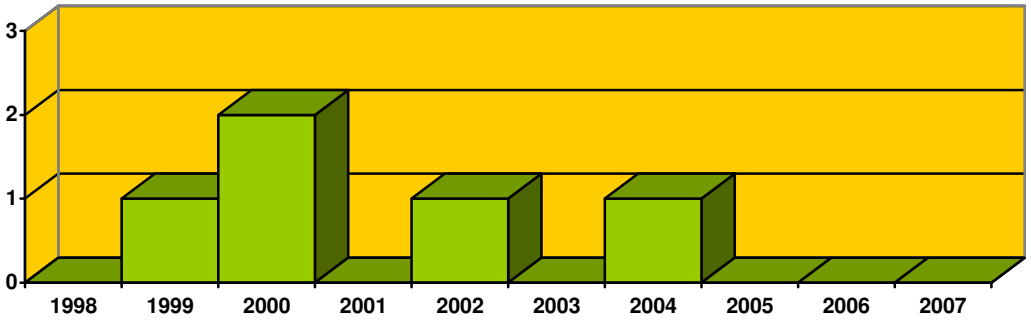

Het aantal broedterritoria van de Gele Kwikstaart in het weidevogelproefvlak "Canisvlietpolder" sinds de aanleg in 1997

Witte Kwikstaart *Motacilla alba* *Soort met "grasland-binding"*

De Witte Kwikstaart was sinds 1955 jaarlijks "broedvogel" in Canisvliet (archief wijlen Johan van den Steen).
Er liggen slechts zeven waarnemingen voor uit de periode april-mei, maar er waren geen aanwijzingen voor het bestaan van een teritorium. Ook in 2005 was zulks het geval.

Blauwborst *Luscinia svecica*

Zoals in het vorig jaarrapport gesuggereerd werd, zou de Blauwborst wel een eens kunnen verdwijnen als broedvogel langs de kreek. Zulks was met ingang van het broedseizoen 2007 het geval. Minder rietruigte, hoger waterpeil, meer bezoekers, broedende ganzen, het zal allemaal wel op een of andere wijze een rol spelen in het ontbreken van territoria langs de kreekoevers.
Wel deden zich drie broedgevallen voor in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder" waar de verrieting van de kwelplassen toeneemt. Die switch is reeds enkele jaren aan de gang. Ook op twee andere plaatsen buiten de kreek lag nog een territorium.
De opmerkelijke toename als broedvogel op Canisvliet zette in bij het midden van de negentiger jaren maar kent sterke schommelingen die waarschijnlijk te wijten zijn aan lokale factoren.

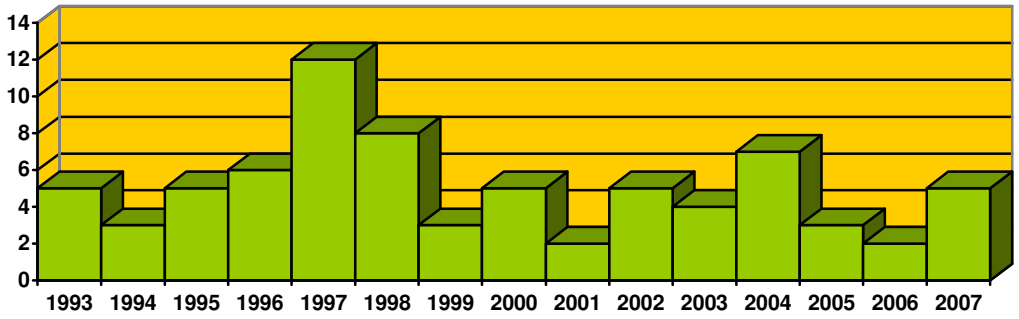

Het aantal broedterritoria van de Blauwborst in Canisvliet

Kramsvogel *Turdus pilaris*

Had de recordzachte winter er iets mee te maken maar wij deden slechts vier waarnemingen van enkele groepjes Kramsvogel in november.

Grote Lijster *Turdus viscivorus*

Een opmerkelijk gegeven. De soort is sinds 25 oktober 2006 niet meer waargenomen op Canisvliet !

Cetti's Zanger *Cettia cetti*

Behoudens de éénmalige waarneming van een zingende vogel op 16 september 2002 daagde de soort na een afwezigheid van meer dan 25 jaar voor het eerst sinds 12 december 1981 opnieuw op in Canisvliet (archief wijlen Johan van den Steen). Een of twee vogels waren aanwezig van 28 maart tot en met 28 juni. Op 14 september hoorden we opnieuw een vogel.

Graszanger *Cisticola juncidis*
Na een waarneming in november daagden vanaf 23 mei tot 3 zingende Graszangers op in het verruigde weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder". Drie territoria is wel uniek voor Canisvliet. Deze soort lijkt het sinds 2005 ook buiten Saeftinghe goed te doen[6].

Sprinkhaanzanger *Locustella naevia*
Voor de tweede maal een territorium in Canisvliet.

Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus*
De Rietzanger is sinds een viertal jaren terug van weggeweest. Alle zes de broedterritoria lagen in het verruigde/verriette weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder". Rond de kreek komen reeds enkele jaren geen territoria meer voor.

Spotvogel *Hippolais icterina* *Rode Lijstsoort*
Slechts een enkele waarneming van een zingende vogel in mei. Zowel het aantal waarnemingen als de aan- dan wel afwezigheid van broedterritoria kent op Canisvliet flinke jaarlijkse verschillen.

Grasmus *Sylvia communis*
De Grasmus bereikte met 13 broedterritoria een maximum in Canisvliet. Eén territorium lag zelfs in het verruigde weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder". De soort kreeg allicht een steuntje in de rug door de verdere "groene" aankleding van het gebied sinds 1997.

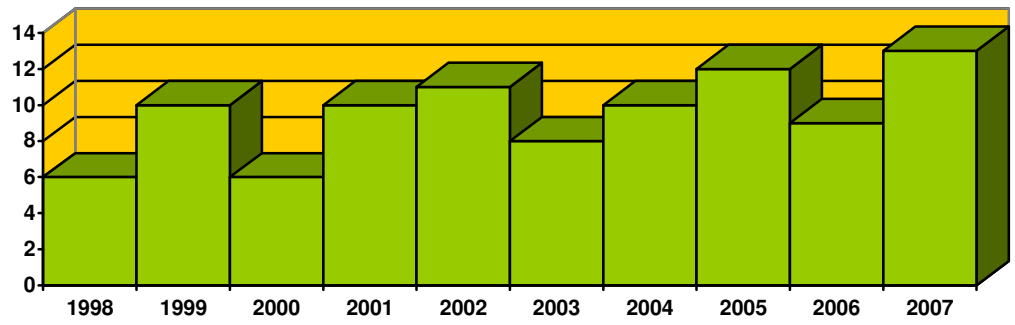

Aantal broedterritoria van de Grasmus sinds de herinrichting in 1997

Tjiftjaf *Phylloscopus collybita*
De Tjiftjaf neemt af, meer bepaald in half-open cultuurland, waartoe ook Canisvliet kan gerekend worden[7]. In het proefvlak "Bos" is die tendens ook waar te nemen. Of speelt het toenemend aantal bezoekers in dit proefvlak vlak ook een rol ? 1998 was ook landelijk een piekjaar.

[6] Walhout J.M.,Kolonievogels en zeldzame broedvogels in Zeeland 2006,SOVON-nieuwsbrief district Zeeland 2006/2 pagina 3-4
[7] van Dijk et al.2007

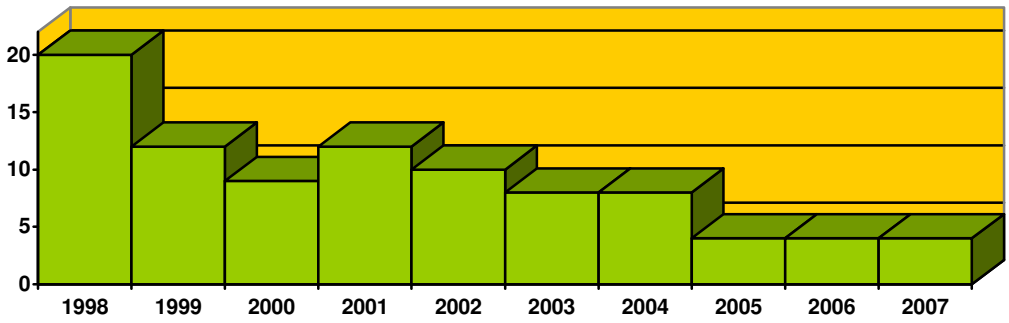

Aantal broedterritoria van de Tjiftjaf in het proefvlak "Bos" sinds gestart werd met proefvlakkenonderzoek

Huismus *Passer domesticus* *Rode Lijstsoort*

Het was voorpaginanieuws "het gaat niet goed met de Huismus". Er was exakt één waarneming van twee vogels. Laatste territoriale vogels dateren van al van 2002. Was jaarlijks broedvogel sinds 1955 (archief wijlen Johan van den Steen).

Kneu *Carduelis cannabina* *Rode Lijstsoort*

Jaarlijks broedvogel sinds 1955 (archief wijlen Johan van den Steen). Het laatste territorium werd genoteerd in 2002. Sindsdien daalt ook het aantal waarnemingen. In de afgelopen onderzoeksperiode slechts vijfmaal gezien.

Rietgors *Emberiza schoeniclus*

Rond de kreek liggen nog wel een aantal territoria maar de soort heeft intussen vlot over geschakeld naar de verruigde/verriette biotopen in het weidevogel-proefvlak "Noordwestelijke Anthonypolder".

VLINDERS 2007

Voor het vierde opeenvolgende jaar werden gegevens verzameld voor het landelijk meetnet van De Vlinderstichting. Alle gegevens zijn on-line ingebracht bij deze organisatie. Ten behoeve van dezelfde stichting zijn ook gegevens verzameld over de aanwezigheid en abundantie van nectarplanten op het vast trajekt.

Dagvlinders werden gemonitord op een vast trajekt (route 1163) van 500 meter (10 secties van 50 meter).
De monitoring werd uitgevoerd zoals is voorgeschreven[8] en loopt van begin april tot eind september. Van de 26 voorziene tellingen konden er 24 volbracht worden.
We geven enkel de soortenlijst en de totaalsommen. Details per datum en per sectie zijn raadpleegbaar bij De Vlinderstichting.

Soort	**Aantal**
Zwartsprietdikkopje (Thymelicus lineola)	25
Groot dikkopje (Ochlodes venata)	1
Koninginnepage (Papilio machaon)	1 (2 mei)
Klein koolwitje (Pieris rapae)	40
(Klein) Geaderd witje (Pieris napi)	51
Icarusblauwtje (Poluommatus icarus)	9
Dagpauwoog (Inachis io)	11
Atalanta (Vanessa atalanta)	8
Bruin zandoogje (Maniola jurtina)	161
Oranje zandoogje (Pyronia tithonus)	135
Bont zandoogje (Pararge aegeria)	5
Totaal	**447**

Zijn verder nog waargenomen :

- Groot koolwitje (Pieris brassicae)
- Boomblauwtje (Celastrina argiolus)
- Kleine vos (Aglais urticae)
- Gehakkelde aurelia
- Distelvlinder

Op www.waarneming.nl staat ook nog een waarneming van de Koninginnepage vermeld voor 24 mei 2007.
Alles samen behoren er t/m 2007 24 soorten tot de dagvlinderfauna van Canisvliet.

Nachtvlinders

Bij de dagactieve nachtvlinders kwamen er twee soorten bij :

- Geoogde bandspanner Xanthorhoe montanata
- Sitochroa palealis

[8] Van Swaay,C.A.M.(2000)Handleiding Landelijk Meetnet Dagvlinders;Rapportnr. VS2000.11,De Vlinderstichting,Wageningen

LIBELLEN 2007

Voor het vierde opeenvolgende jaar werden gegevens verzameld voor het landelijk meetnet van De Vlinderstichting. Alle gegevens zijn on-line ingebracht bij deze organisatie.

Libellen werden gemonitord op een vast trajekt (route 0638) bestaande uit twee secties van 50 meter en een bijkomende sectie van 100 en van 150 meter.
De monitoring werd uitgevoerd zoals is voorgeschreven[9]. D.w.z. dat in de twee korte secties alle soorten worden geteld, en in de twee bijkomende secties enkel de grotere soorten. Er werd gemonitord van half mei tot half september. Alle 9 voorgeschreven tellingen werden verricht. We geven enkel de soortenlijst en de totaalsommen. Details per datum en per sectie zijn raadpleegbaar bij De Vlinderstichting. Over het ganse seizoen was het aantal soorten aan de bescheiden kant, evenals de waargenomen aantallen. Mogelijks is dit te wijten aan het feit dat de plas waar het monitoringsprojekt loopt begin dit jaar is uitgerasterd. Daardoor heeft Riet volop de kans gekregen zich fors te ontwikkelen. Rietkragen worden door heel wat libellensoorten gemeden.

Soort	**Aantal**
Azuurwaterjuffer (Coenagrion puella)	6
Watersnuffel (Enallagma cyathrigerum)	5
Lantaarntje (Ischnura elegans)	18
Kleine roodoogjuffer (Erythromma viridulum)	11
Paardenbijter (Aesschna mixta)	1
Grote keizerlibel (Anax imperator)	9
Gewone oeverlibel (Orthethrum cancellatum)	3
Totaal	**53**

Zijn verder nog waargenomen :

- Vuurlibel (Crocothemis erythraea)
- Zwarte heidelibel (Sympetrum danae)
- Bruinrode heidelibel (Sympetrum striolatum)
- Bloedrode heidelibel (Sympetrum sanguineum)
- Steenrode heidelibel (Sympetrum striolatum)

Libellenarchief 1996-2007
Pas sinds 1999 zijn we wat gerichter naar libbellen gaan kijken in Canisvliet. Maar eigenlijk pas sinds 2004 zijn we echt ook gaan “koud zoeken” naar soorten. Onderstaande tabel geeft aan welke soorten jaarlijks zijn waargenomen. Het lijkt weinig waarschijnlijk dat de meest algemene soorten in bepaalde jaren ontbraken. Er is gewoon niet naar gekeken. Sinds 2004 is dat vrijwel verleden tijd. Hoewel er ook sindsdien nog wel eens een of meerdere soorten zullen gemist zijn.

[9] Ketelaar,R. & C.Plate(2001)Handleiding Landelijk Meetnet Libellen,Rapportnr. VS2001.28,De Vlinderstichting,Wageningen & Centraal Bureau voor de Statistiek,Voorburg

	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10
Gewone pantserjuffer										+	+				
Azuurwaterjuffer							+		+			+			
Variabele waterjuffer										+	+				
Watersnuffel					+	+	+	+	+	+	+	+			
Lantaarntje				+	+	+	+	+	+	+	+	+			
Kleine roodoogjuffer											+	+			
Paardenbijter				+					+	+	+	+			
Grote keizerlibel					+				+	+	+	+			
Platbuik											+				
Gewone oeverlibel					+				+	+	+	+			
Vuurlibel					+					+	+	+			
Zwarte heidelibel											+	+			
Bloedrode heidelibel					+				+	+	+	+			
Geelvlekheidelibel										+	+				
Zwervende heidelibel								+[10]							
Steenrode heidelibel									+	+	+	+			
Bruinrode heidelibel				+		+	+		+	+	+	+			
Totaal aantal soorten									9	12	15	12			

Libellenarchief vóór 1996

Wijlen Johan van den Steen had pas tegen het einde van zijn leven belangstelling gekregen voor de lokale libellenfauna. Uit zijn archief blijkt dat hij niet onbeslagen op het ijs wou komen en naast de aanschaf van de vereiste literatuur deze ook op de voor hem kenmerkende wijze had geanalyseerd en gesynthetiseerd. Hij was er klaar voor in 1996, maar overleed helaas voor het seizoen een aanvang kon nemen.
Weliswaar had hij al in zijn vroegere jaarrapporten melding gemaakt van de aanwezigheid van libellen maar we weten niet over welke soorten het handelt. Hij schrijft vaak “grote libellen”, “kleine libellen”, “waterjuffers”, “Heidelibel”. Maar daarmee kan men niks aanvangen.
Uit zijn laatste jaarrapport[11] citeren we evenwel :

[10] 31 juli
[11] Van den Steen J.J.;1996;Canisvliet Rapport 1995;Heemkundige Kring Sas van Gent & Natuurbeschermingsvereniging “De Steltkluut”

"Aan de libellen (Odonata) werd ingevolge de prachtige zomer bijzondere aandacht besteed, er werd een poging ondernomen om tot een juiste determinatie te komen van de verschillende voorkomen soorten.
Bij de Juffers (Zygoptera) werden minstens 4 soorten vastgesteld. Bij de Libellen (Anisoptera) werden Grote Keizerlibel, Paardenbijter ook Platbuik (sic) *genoemd, en de Blauwe Glazenmaker, alsmede zeker 5 soorten Heidelibellen aangetroffen. Verder onderzoek om tot een juiste inventarisatie van de Odonata van Canisvliet te komen is echter zeker nodig.*
Op 3 augustus zag ik voor het eerst het zeer mooi blauwgroen mannetje van de Weidebeekjuffer (Calopteryx splendens). De tweede bekende waarneming voor Zeeuwsch Vlaanderen en een nieuwe soort voor Canisvliet."

Hij had het geluk om dat jaar nog een bijzondere waarneming te doen :
In zijn notaboek staat : Bruine waterjuffer (bedoeld wordt hier Bruine winterjuffer *Sympecma fusca*) op 24 oktober 1995. Zonder dat hij het zelf besefte betekende dit meteen de eerste waarneming voor Zeeland [12].
Daarbuiten zijn er amper enkele waarnemingen met vermelding van de soortnaam in zijn jaarrapporten en notaboeken (tabel hieronder).

	1993	1994	1995
Lantaarntje	+		
Paardenbijter	+	+	+
Blauwe glazenmaker		+	+
Grote keizerlibel	+		+
Zwarte heidelibel			+
Bruinrode heidelibel	+		

Tot en met 1995 zijn volgende soorten te achterhalen in het archief van wijlen Johan van den Steen :
Weidebeekjuffer Calopteryx splendens 3 augustus 1995 een mannetje, meteen de tweede waarneming voor Zeeuws Vlaanderen
Lantaarntje Ischnura elegans
Bruine winterjuffer Sympecma fusca
Paardenbijter Aeshna mixta
Blauwe Glazenmaker Aeshna cyanea
Grote Keizerlibel Anax imperator
Zwarte heidelibel Sympetrum danae
Bruinrode heidelibel Sympetrum striolatum
Er staat ook vermeld "vijf soorten heidelibel". Slechts over twee, de Zwarte heidelibel en de Bruinrode heidelibel is er zekerheid.

Dat soorten als Watersnuffel en Gewone oeverlibel niet zijn vermeld betekent helemaal niet dat ze in die tijd ontbraken, maar een geschreven bron ligt niet voor.
Alles samen behoren t/m 2007 20 soorten tot de libellenfauna van Canisvliet.

[12] Geen P.A.;2007;Libellen in Zeeland;Stichting Het Zeeuws Landschap

BESLUIT

Dat het de meeste weidevogels in Nederland al lang niet meer voor de wind gaat is een understatement. Zowel in agrarisch als in niet-agrarisch gebied lijkt de afname nauwelijks te stoppen (van Dijk et al. 2007). Zelfs de Kievit wordt een aandachtsoort. Deze fenomenen doen zich ook voor in buurland Duitsland[13]. Vaak zijn de oorzaken voor deze achteruitgang nog steeds onvoldoende bekend, men denke maar aan de gestage achteruitgang van de Grutto, ondanks veel onderzoek en maatregelen ad hoc[14].
Zijn de oorzaken lang niet altijd duidelijk veel wordt op het conto van de bedrijfsvoering geschreven. In Zeeuws-Vlaanderen zijn dezelfde geluiden te horen. Hier wordt ook vaak verwezen naar het huidige beheer in de gebieden waar aan natuurherstel wordt gedaan (Buise et al. 2006)[15].

Op het symposium *"Van de stakkers van de akkers naar de helden van de velden"* op 2 december 2006 ingericht door het Vlaamse Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (INBO) werd gewezen op het bestaan van drie landschaptypes :

Open gebied • >100m van bomen, gebouwen, drukke wegen

Open gebieden voor **OLA's** (Open Landschappen Akkervogels)
Soorten OLA's : Veldleeuwerik, Gele Kwikstaart, Grauwe Gors, Graspieper, Kievit, …

Kleinschalig landschap • afwisseling troef

Gesloten gebieden voor (Kleinschalige Landschappen Akkervogels)
Soorten KLA's : Patrijs, Geelgors, Ringsmus, Kneu, Zomertortel, …

Halfopen gebied • noch mossel noch vis

HOLA's? (Halfopen LA's) → niet goed → meer KLA- of OLA-gebied van maken of focussen op een ander type natuur (bos, moeras, …)
Soorten HOLA's : Houtduif, Zwarte Kraai, Ekster, …

Dat Canisvliet flink op weg is van een open gebied naar een halfopen gebied, zal wel niemand ontkennen. Landschappelijk ondergaat Canisvliet een metamorfose. Van een ondiepe brak/zoetwater kreek in het open kleipolderlandschap, evolueert het naar een Engels landschapspark met een flinke kuil zoet water.
Die landschappelijke veranderingen vertalen zich in faunistische wijzigingen. – kan ook moeilijk anders – waarbij plevieren en steltlopers het gebied steeds vaker links laten liggen. De fourageermogelijkheden zijn afgenomen en de kansen op predatie zijn toegenomen door het aanbrengen van schermgroen. De afwezigheid van deze weidevogelsoorten kwam reeds

[13] Hötker H., Jeromin H. & J.Melter;2007;Entwicklung der Brutbestände der Wiesen-Limikolen in Deutschland – Ergebnisse eines neuen Ansatzes im Monitoring mittelhäufiger Brutvogelarten;Vogelwelt 128 : 49-65
[14] Both C., Schroeder J., Hooijmeijer J., Groen N. & T.Piersma;2006;Grutto's het jaar rond:balans tussen reproductie en sterfte;De Levende Natuur 107/3 : 126-129
[15] Buise M., Van Kerkhoven W. & A.de Smet;2006,Grondeleenden en steltlopers in Zeeuws-Vlaanderen Broedvogelinventarisatie 2006;Vogelwerkgroepen van "'t Duumpje" & "De Steltkluut",Hulst

uitgebreid aan bod bij de soortbesprekingen. In hoeverre ook de Vos hierin meespeelt is onbekend.

Soorten van open landschap verdwijnen, anderen komen in de plaats. Roofvogels en soorten van moerassen, ruigten en groengordels maken hun opwachting. Houtduif, Grasmus, Staartmees, Boomkruiper en Fitis doen het "goed" en we verwachten nog meer.

Voor zover ik bekend ben met het streefbeeld dat Staatsbosbeheer wil halen in Canisvliet gaat het om *"kamgrasweiden en overstromingsgrasland"* en in tweede rangorde om *"wintergastenweide"*. Dit voor zover het de in 1997 nieuw ontwikkelde graslanden betreft. In elk geval hebben de graslanden een floristische hoofddoelstelling, geen avifaunistische. Men denke hierbij aan de aanwezigheid van Kruipend moerasscherm (Apium repens) in het gebied. Bij wintergastenweide wordt dan vooral gedacht aan geschiktheid van het gebied voor overwinterende ganzen en waarbij weidevogelbroedgebied kan belangrijk zijn.

De avifaunistische wijzigingen die zich steeds duidelijker manifesteren zijn voor een deel te verklaren vanuit het voeren van een beheer afgestemd op hoger genoemde natuurdoeltypes. Maar de wijzigingen hangen niet enkel daarvan af. Er is ook de rekreatieve ontsluiting naast evengoed klimaatwijzigingen met een weerslag op diversiteit, dispersie en densiteit van vogelsoorten. En er is ook nog het feit dat het om opgespoten terrein gaat waarop dertig jaar intensief landbouw is gevoerd. Die voorgeschiedenis valt niet uit te vlakken.

Sterke wijzigingen in het voorkomen van sommige vogelsoorten vinden we – naast broedvogels - o.m. terug in het aantal najaarswaarnemingen van soorten uit de serie plevieren, strandlopers en ruiters (in bijlage). Duidelijk is dat eenmaal de pioniersfase van de herinrichting achter de rug is, het gebied minder aantrekkelijk is voor een aantal van deze doortrekkers.

De avifaunistische wijzigingen moeten verder opgevolgd worden omdat hiermee know-how wordt opgebouwd die kan verdisconteerd worden in toekomstige beleidsvisies.
De uitgerasterde kwelplassen waarvan de oevers door grazend vee niet meer kunnen open gehouden worden ontwikkelen nu flinke rietkragen. Verrassend genoeg situeren die zich niet toevallig op oude kreekgeulen die dateren van voor de ruilverkaveling uit 1964-1968. Dat opent perspectieven voor nieuwe vestigingen van soorten zoals nu reeds vastgesteld voor Dodaars, Blauwborst, Cettis' Zanger, Graszanger, Sprinkhaanzanger, Rietzanger, Bosrietzanger, Kleine Karekiet, Rietgors, en wie weet wat nog meer. Vermits deze plasjes "storingsvrij" zijn ligt hier een opportuniteit om aan deze soorten gerichter onderzoek te doen. Dat hopen we in de komende jaren te kunnen aanvatten.

Een passage uit een rapport van Freek Mayenburg[16] is bijna visionair voor het hetgeen in Canisvliet aan het gebeuren is : *"… Een groot deel van de kamgrasweiden en overstromingsgraslanden ligt in reservaten met botanische doelstellingen. Weidevogels komen maar heel beperkt voor en het beheer is er ook niet allereerst op gericht. Veel van dit soort reservaten hebben als kenmerk dat ze in halfbesloten landschappen liggen; moeras, bos, graslanden en watergemeenschappen wisselen elkaar af, maar vooral de beslotenheid is de*

[16] Mayenburg F;s.d.;Weidevogels, aantallen, terreincondities en beheer bij Staatsbosbeheer

belemmerende factor voor weidevogels. Ook vanuit de doelstellingen is er maar weinig speelruimte voor weidevogels, want door het ingezette botanisch beheer zijn de terreincondities voor de meeste weidevogels minder gunstig. De dichtheden aan weidevogels zijn laag, maar toch zijn een aantal reservaten meegenomen in de landelijke optelling. …"

Ledeberg, oktober 2007

BIJLAGEN

LIJST[17] DER WAARGENOMEN VOGELSOORTEN (EN ONDERSOORTEN) IN DE PERIODE 1 OKTOBER 2006 t/m 30 SEPTEMBER 2007 IN HET NATUURRESERVAAT CANISVLIET (ANTHONYPOLDER INBEGREPEN)

De landelijk te volgen broedvogelsoorten zijn vetgedrukt

Nederlandse naam	**Wetenschappelijke naam**	**Broedterritorium**
Knobbelzwaan	Cygnus olor	
Toendrarietgans	Anser fabalis rossicus	
Kolgans	Anser albifrons	
Grauwe Gans	Anser anser	**min. 61 territoria**
Indische Gans	Anser indicus	
Sneeuwgans	Anser caerulescens	
Canadese Gans	Branta canadensis	**min. 12 territoria**
Brandgans	Branta leucopsis	
Nijlgans	Alopochen aegyptiacus	**1 territorium**
Bergeend	Tadorna tadorna	**7 territoria**
Smient	Anas penelope	
Krakeend	Anas strepera	**5 territoria**
Wintertaling	Anas crecca	
Wilde Eend	Anas platyrhynchos	Ja
Pijlstaart	Anas acuta	
Zomertaling	Anas querquedula	
Slobeend	Anas clypeata	**6 territoria**
Tafeleend	Aythya ferina	**5 territoria**
Kuifeend	Aythya fuligula	**10 territoria**
Brilduiker	Bucephala clangula	
Patrijs	Perdix perdix	
Fazant	Phasianus colchicus	Ja
Dodaars	Tachybaptus ruficollis	**1 territorium**
Fuut	Podiceps cristatus	**3 territoria**
Geoorde Fuut	Podiceps nigricollis	
Aalscholver	Phalacrocorax carbo	
Roerdomp	Botaurus stellaris	
Kleine Zilverreiger	Egretta garzetta	
Grote Zilverreiger	Egretta alba	
Blauwe Reiger	Ardea cinerea	
Purperreiger	Ardea purpurea	
Lepelaar	Platalea leucorodia	
Zwarte Ibis	Plegadis falcinellus	
Wesoendief	Pernis apivorus	
Bruine Kiekendief	Circus aeruginosus	**1 territorium**
Blauwe Kiekendief	Circus cyaneus	
Sperwer	Accipiter nisus	**1 territorium**
Buizerd	Buteo buteo	**1 territorium**
Torenvalk	Falco tinnunculus	**1 territorium**
Smelleken	Falco columbarius	
Boomvalk	Falco subbuteo	
Waterral	Rallus aquaticus	**1 territorium**
Waterhoen	Gallinula chloropus	Ja

[17] Volgens de Association of European Rarities Committees (www.aerc.eu)

Meerkoet	Fulica atra	Ja
Scholekster	Haematopus ostralegus	
Kluut	Recurvirostra avosetta	
Kleine Plevier	Charadrius dubius	
Goudplevier	Pluvialis apricaria	
Kievit	Vanellus vanellus	**2 territoria**
Kemphaan	Philomachus pugnax	
Bokje	Lymnocryptes minimus	
Watersnip	Gallinago gallinago	
Houtsnip	Scolopax rusticola	
Grutto	Limosa limosa	
Rosse Grutto	Limosa lapponica	
Regenwulp	Numenius phaeopus	
Wulp	Numenius arquata	
Zwarte Ruiter	Tringa erythropus	
Tureluur	Tringa totanus	
Groenpootruiter	Tringa nebularia	
Witgatje	Tringa ochropus	
Bosruiter	Tringa glareola	
Oeverloper	Actitis hypoleucos	
Zwartkopmeeuw	Larus melanocephalus	
Kokmeeuw	Larus ridibundus	
Stormmeeuw	Larus canus	
Kleine Mantelmeeuw	Larus fuscus	
Zilvermeeuw	Larus argentatus	
Grote Mantelmeeuw	Larus marinus	
Visdief	Sterna hirundo	
Holenduif	Columba oenas	Ja
Houtduif	Columba palumbus	Ja
Turkse Tortel	Streptopelia decaocto	
Zomertortel	Streptopelia turtur	**1 territorium**
Koekoek	Cuculus canorus	Ja
Steenuil	Athene noctua	
Ransuil	Asio otus	
Gierzwaluw	Apus apus	
Ijsvogel	Alcedo atthis	
Groene Specht	Picus viridis	**2 territoria**
Grote Bonte Specht	Dendrocopos major	Ja
Veldleeuwerik	Alauda arvensis	
Oeverzwaluw	Riparia riparia	
Boerenzwaluw	Hirundo rustica	
Huiszwaluw	Delichon urbica	
Graspieper	Anthus pratensis	**5 territoria**
Waterpieper	Anthus spinolette	
Rotspieper	Anthus petrosus littoralis	
Gele Kwikstaart	Motacilla flava flava	
Witte Kwikstaart	Motacilla alba	
Winterkoning	Troglodytes troglodytes	Ja
Heggenmus	Prunella modularis	Ja
Roodborst	Erithacus rubecula	Ja
Blauwborst	Luscinia svecica	**5 territoria**
Zwarte Roodstaart	Phoenicurus ochruros	
Tapuit	Oenanthe oenanthe	
Merel	Turdus merula	Ja
Kramsvogel	Turdus pilaris	
Zanglijster	Turdus philomelos	Ja
Koperwiek	Turdus iliacus	

Grote Lijster	Turdus viscivorus	
Cetti's Zanger	Cettia ncetti	**1 territorium**
Graszanger	Cisticola juncidis	**3 territoria**
Sprinkhaanzanger	Locustella naevia	**1 territorium**
Rietzanger	Acrocephalus schoenobaenus	**6 territoria**
Bosrietzanger	Acrocephalus palustris	Ja
Kleine Karekiet	Acrocephalus scirpaceus	Ja
Spotvogel	Hippolais icterina	
Braamsluiper	Sylvia curruca	
Grasmus	Sylvia communis	**13 territoria**
Tuinfluiter	Sylvia borin	Ja
Zwartkop	Sylvia atricapilla	Ja
Tjiftjaf	Phylloscopus collybita	Ja
Fitis	Phylloscopus trochilus	Ja
Goudhaantje	Regulus regulus	
Staartmees	Aegethalos caudatus	Ja
Matkop	Parus montanus	
Pimpelmees	Parus caeruleus	Ja
Koolmees	Parus major	Ja
Boomkruiper	Certhia brachydactyla	Ja
Gaai	Garrulus glandarius	Ja
Ekster	Pica pica	Ja
Kauw	Corvus monedula	Ja
Zwarte Kraai	Corvus corone corone	Ja
Spreeuw	Sturnus vulgaris	Ja
Huismus	Passer domesticus	
Vink	Fringilla coelebs	Ja
Keep	Fringilla montifringilla	
Groenling	Carduelis chloris	**2 territoria**
Putter	Carduelis carduelis	
Sijs	Carduelis spinus	
Kneu	Carduelis cannabina	
Rietgors	Emberiza schoeniclus	Ja

92 bezoeken - 133 soorten en ondersoorten waarvan 56 soorten met broedterritorium. In deze lijst zijn ook alle gegevens uit de vier andere proefvlakken verwerkt

Resultaten 1998-2007 Alle soorten Proefvlak "**BOS**"
(SOVON-plot 2170)

De (SOVON) aandachtssoorten zijn vetgedrukt

Soort	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wilde Eend	0	3	3	5	2	3	1	2	1	2
Fazant	0	2	3	2	2	1	0	1	2	1
Torenvalk	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**
Holenduif	0	1	1	0	0	0	0	2	1	0
Houtduif	12	8	8	13	5	6	6	4	4	6
Zomertortel	**1**	**0**	**4**	**2**	**2**	**1**	**1**	**0**	**1**	**0**
Koekoek	1	1	1	2	1	1	0	1	1	0
Ransuil	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**
Grote Bonte Specht	2	2	1	2	1	2	1	1	1	1
Winterkoning	12	11	9	9	11	8	7	8	9	7
Heggenmus	1	4	0	0	1	2	1	3	4	3
Roodborst	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0
Nachtegaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2**	**1**	**2**	**1**	**0**
Gekraagde Roodstaart	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Merel	6	11	6	10	6	6	9	7	8	5
Zanglijster	2	3	1	2	1	1	1	2	0	0
Spotvogel	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**
Braamsluiper	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**
Grasmus	**0**	**3**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**1**
Tuinfluiter	3	3	2	2	1	1	0	0	1	0
Zwartkop	4	5	3	4	5	5	5	3	5	4
Tjiftjaf	20	12	9	12	10	8	8	4	4	4
Fitis	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0
Staartmees	0	0	1	1	2	1	2	1	1	2
Matkop	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Pimpelmees	4	3	4	1	2	2	3	3	3	3
Koolmees	3	3	6	5	4	4	4	7	5	5
Boomkruiper	0	0	0	1	0	1	1	0	1	2
Gaai	1	2	2	2	2	2	1	2	1	1
Ekster	3	5	4	2	2	2	3	5	4	5
Zwarte Kraai	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vink	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0
Groenling	**1**	**1**	**1**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Kneu	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
aantal soorten	20	22	22	19	23	22	20	22	23	17

Resultaten 1998-2007 Alle soorten Proefvlak "**RIET**"
(SOVON-plot 2169)

De (SOVON)aandachtssoorten zijn vetgedrukt

Soort	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Knobbelzwaan	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Grauwe Gans	**0**	**5**	**6**	**3**	**16**	**46**	**9**	**15**	**37**	**29**
Canada Gans	**0**	**2**	**3**	**4**	**2**	**3**	**5**	**7**	**7**	**6**
Wilde Eend	3	1	4	3	3	3	1	4	4	4
Slobeend	**1**	**0**	**2**	**1**	**2**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**
Zomertaling	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Tafeleend	**3**	**6**	**1**	**4**	**1**	**0**	**1**	**0**	**2**	**1**
Kuifeend	**9**	**4**	**4**	**3**	**1**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**
Dodaars	**0**	**2**	**1**	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**
Fuut	**2**	**3**	**2**	**2**	**3**	**2**	**3**	**1**	**2**	**1**
Bruine Kiekendief	**1**	**1**	**1**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**
Waterral	**2**	**1**	**2**	**2**	**1**	**1**	**2**	**2**	**0**	**1**
Porseleinhoen	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Waterhoen	2	4	1	1	4	2	3	3	1	3
Meerkoet	1	6	5	3	3	6	3	4	6	3
Houtduif	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
*Koekoek**	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Winterkoning	2	1	1	2	3	1	1	1	1	2
Heggenmus	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Blauwborst	**2**	**1**	**2**	**0**	**1**	**2**	**2**	**1**	**0**	**0**
Merel	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0
Zanglijster	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Snor	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bosrietzanger	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grote Karekiet	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**
Kleine Karekiet	25	23	16	20	15	12	14	20	17	12
Tjiftjaf	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pimpelmees	2	1	1	1	1	0	1	1	1	0
Koolmees	0	1	1	2	1	0	1	1	1	1
Rietgors	6	4	3	3	3	2	2	2	4	3
aantal soorten	18	20	22	18	19	11	14	14	16	13

* Heel waarschijnlijk parasiteert de Koekoek elk jaar een onbekend aantal legsels van de Kleine Karekiet in dit proefvlak

Resultaten 1998-2007 Weide- en akkervogels Proefvlak "**CANISVLIETPOLDER**"
(SOVON-plot 2172)

Soort	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bergeend	**4**	**4**	**3**	**3**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**2**
Krakeend	**0**	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**1**
Wintertaling	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zomertaling	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Slobeend	**2**	**4**	**2**	**1**	**1**	**4**	**3**	**3**	**1**	**2**
Tafeleend	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2**	**0**	**0**
Kuifeend	**1**	**0**	**0**	**2**	**0**	**2**	**2**	**3**	**1**	**1**
Patrijs	**0**	**3**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Scholekster	**1**	**1**	**2**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**0**
Kievit	**2**	**2**	**3**	**6**	**4**	**5**	**6**	**5**	**3**	**2**
Grutto	**0**	**1**	**0**	**1**	**1**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**
Tureluur	**1**	**1**	**1**	**1**	**2**	**1**	**2**	**1**	**1**	**0**
Veldleeuwerik	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Graspieper	**1**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gele Kwikstaart	**0**	**1**	**2**	**0**	**1**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**
Soorten met grasland-Binding										
Wilde Eend	3	4	4	2	3	4	2	2	4	6
Waterhoen	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1
Meerkoet	0	0	0	3	2	4	4	5	4	2
Witte kwikstaart	2	1	1	0	0	0	1	0	1	0
Soorten van open Strukturen										
Kluut	**6**	**6**	**1**	**2**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Kleine Plevier	**1**	**2**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
aantal soorten	11	15	11	12	9	9	11	10	11	8

Resultaten 1998-2007 Weide- en akkervogels Proefvlak "**NOORDWESTELIJKE ANTHONYPOLDER**"
(SOVON-plot 2171)

Soort	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bergeend	**8**	**3**	**7**	**7**	**3**	**5**	**3**	**5**	**3**	**3**
Krakeend	**1**	**1**	**3**	**4**	**3**	**2**	**4**	**7**	**8**	**3**
Wintertaling	**0**	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**
Zomertaling	**1**	**1**	**2**	**2**	**1**	**0**	**1**	**0**	**1**	**0**
Slobeend	**2**	**9**	**5**	**9**	**6**	**5**	**6**	**5**	**4**	**2**
Tafeleend	**0**	**0**	**2**	**3**	**2**	**2**	**2**	**2**	**3**	**0**
Kuifeend	**0**	**4**	**7**	**21**	**15**	**6**	**6**	**8**	**4**	**3**
Patrijs	**2**	**1**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Scholekster	**3**	**5**	**1**	**1**	**2**	**3**	**1**	**1**	**1**	**0**
Kievit	**18**	**15**	**23**	**22**	**32**	**10**	**8**	**6**	**9**	**0**
Grutto	**1**	**6**	**2**	**5**	**5**	**6**	**4**	**2**	**2**	**0**
Tureluur	**4**	**6**	**4**	**5**	**4**	**3**	**2**	**2**	**1**	**0**
Veldleeuwerik	**7**	**10**	**9**	**5**	**1**	**1**	**2**	**1**	**0**	**0**
Graspieper	**3**	**6**	**7**	**8**	**6**	**8**	**6**	**10**	**4**	**5**
Gele Kwikstaart	**4**	**4**	**3**	**1**	**1**	**1**	**2**	**0**	**0**	**0**
Soorten met grasland-Binding										
Wilde Eend	3	6	6	9	7	8	7	6	9	7
Waterhoen	0	3	2	2	0	1	1	1	0	2
Meerkoet	1	3	7	19	5	7	7	8	10	8
Witte Kwikstaart	4	3	2	2	1	0	1	0	0	0
Soorten van open Strukturen										
Kluut	**7**	**5**	**4**	**2**	**4**	**1**	**0**	**1**	**0**	**0**
Kleine Plevier	**3**	**2**	**2**	**2**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**
Kokmeeuw	**0**	**0**	**0**	**10**	**0**	**10**	**0**	**0**	**0**	**0**
aantal soorten	17	20	20	20	18	18	17	15	14	8

PLEVIEREN, STRANDLOPERS EN RUITERS IN HET NAJAAR 1998-2007[18]

Rode lijn : aantallen Zwarte lijn : trend

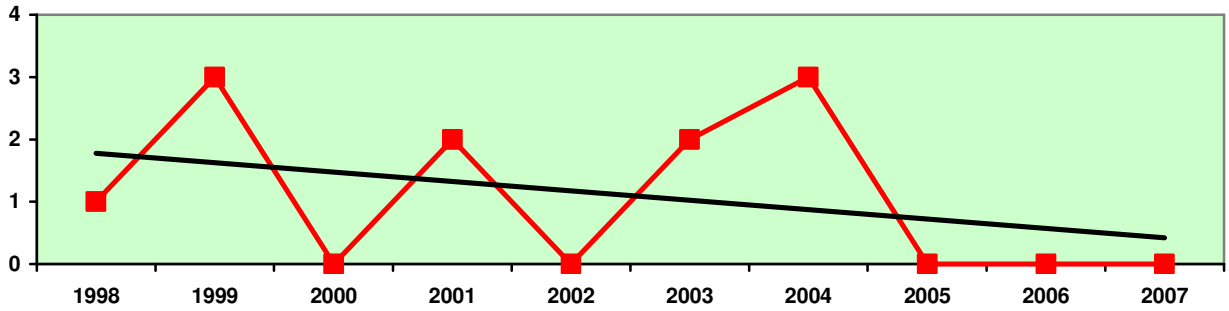

Waarnemingen van de Bontbekplevier juli - november

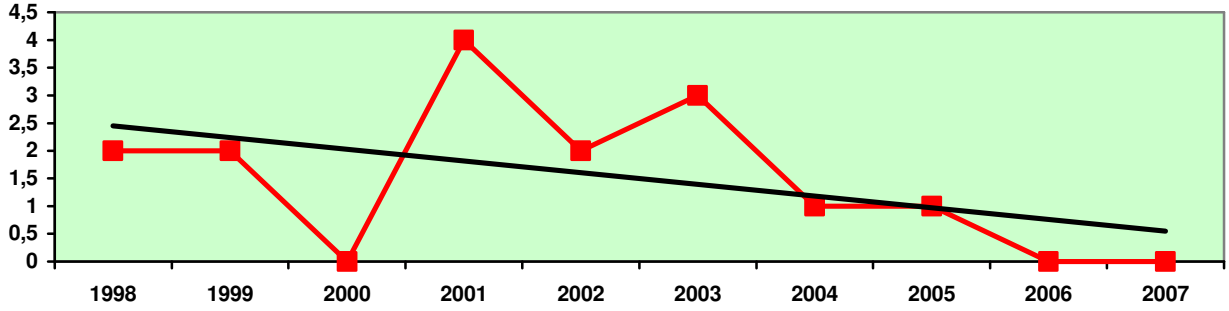

Waarnemingen van de Goudplevier augustus - november

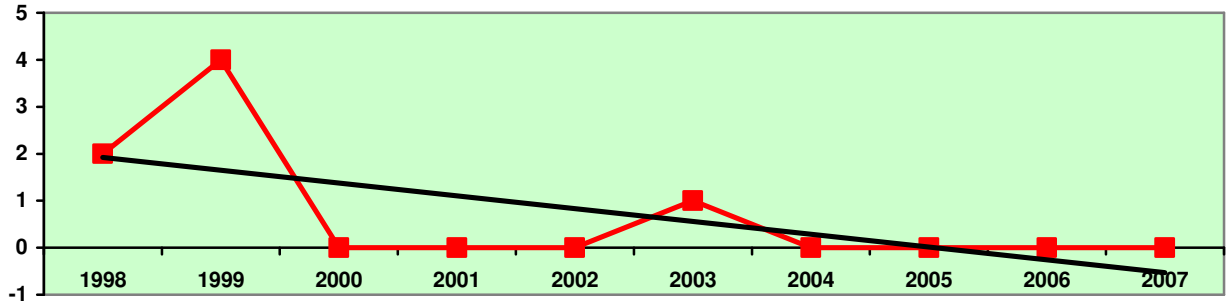

Waarnemingen van de Kleine Strandloper juli - november

[18] Voor 2007 is de serie afgesloten op 30 september

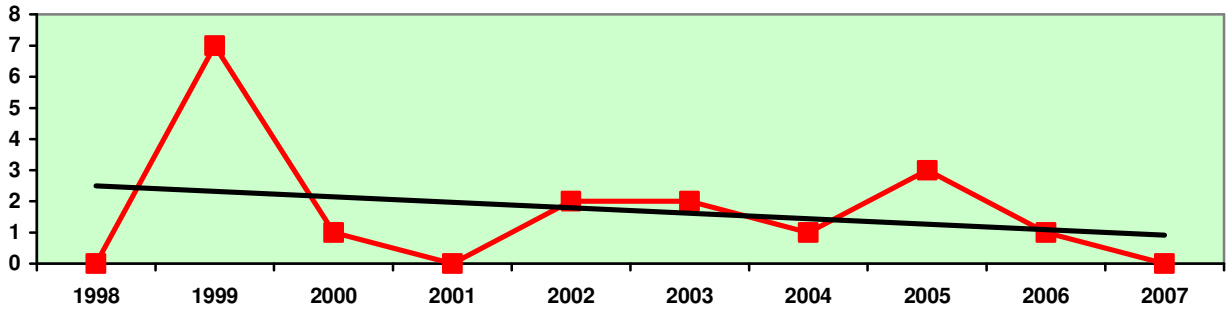

Waarnemingen van de Bonte strandloper juli - november

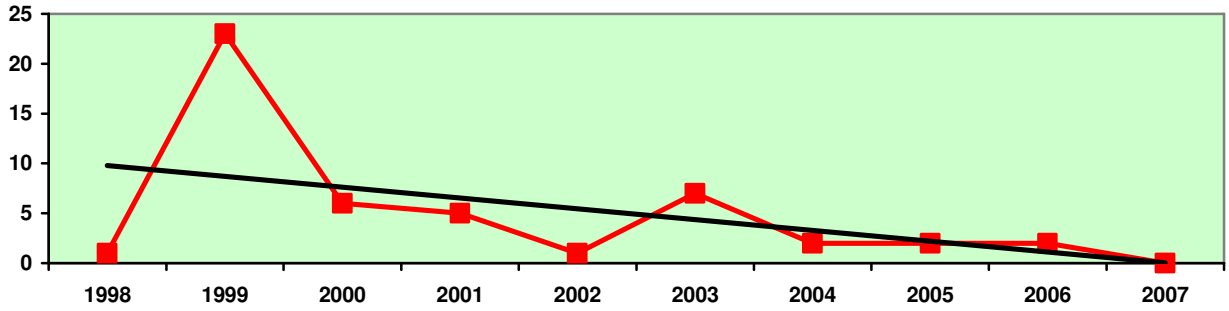

Waarnemingen van de Kemphaan juli - november

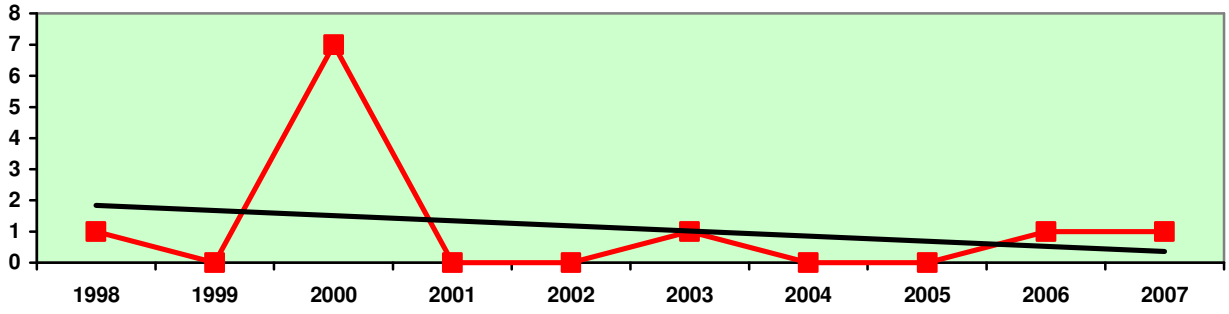

Waarnemingen van de Zwarte Ruiter augustus - oktober

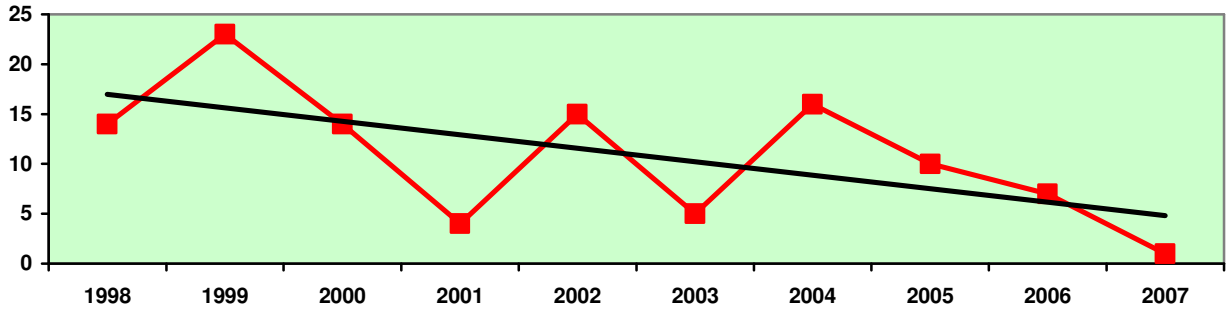

Waarnemingen van de Groenpootruiter juli - oktober

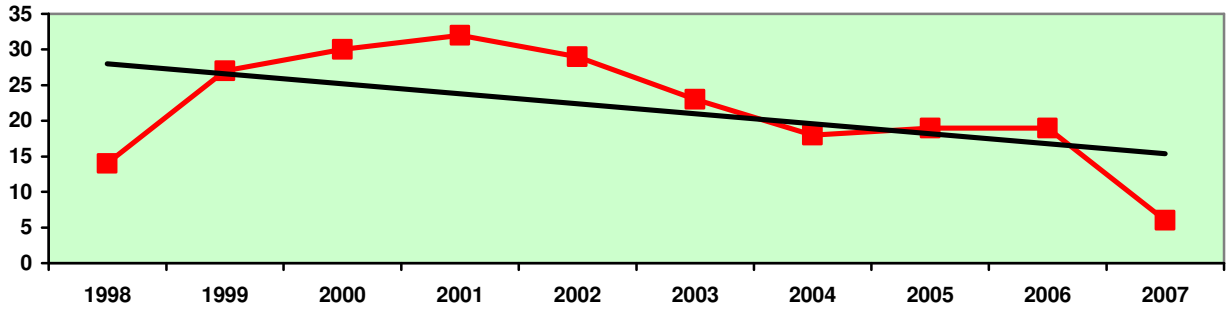

Waarnemingen van het Witgatje juli - oktober

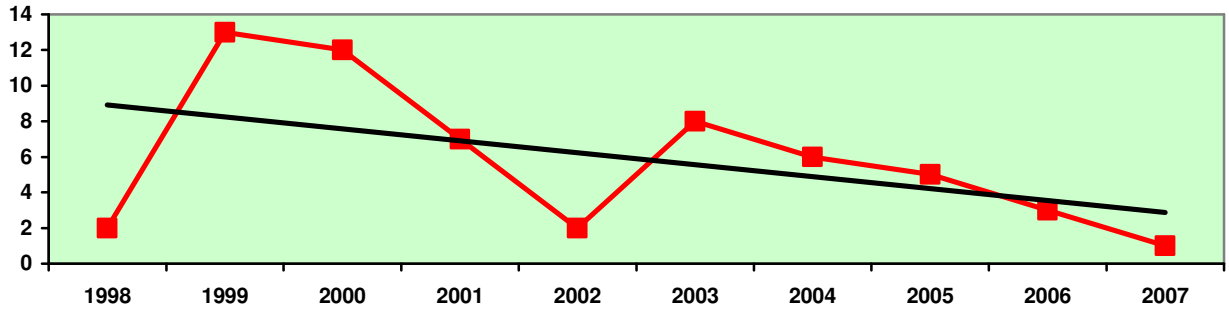

Waarnemingen van de Bosruiter juli - oktober

Waarnemingen van de Oeverloper juli - oktober

VOORJAARSFENOLOGIE 1996-2007

	1996	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
Zota	13.04		18.04	10.04	**27.02**	14.03	17.03	08.03	05.04	21.03	25.03	
Wesp		**26.04**			28.04		08.05					
ZwW											**08.05**	
RoW				**13.03**								
BrKi	22.03	29.03	28.03	28.03	22.03	26.03	**05.03**	12.03	27.03	18.03	27.03	02.04
Bova			22.04			04.05		**12.04**	26.05			20.06
Wou				**05.06**								
Purp						01.06						**23.04**
Ooie										**20.05**		
Lep			16.05		Mei	26.03	18.04		30.05	29.05	**07.03**	04.06
Stel								09.05	**07.05**		05.06	
Kluu	23.03	05.04	07.04	28.03	22.03	14.03	**02.03**	24.03	03.04	01.04	04.04	17.03
Klpl		13.04	01.04	28.03	21.03	31.03	**19.03**	24.03	31.03	15.04	25.03	04.06
Bopl			**09.03**	30.03	24.05		19.03		03.05		17.05	
Stpl					**02.05**							
Grut	15.03		04.03	13.03	04.03	06.03	**13.02**	23.02	06.03	04.03	02.03	19.03
Rewu			13.04		24.04		**10.04**			22.04	16.04	12.04
ZwR		26.04	28.04	10.04	17.04		04.04	19.04	16.04	01.04	**10.03**	12.04
Ture	23.03	12.03	18.03	19.03	08.03	**06.03**	09.03	**06.03**	10.03	21.03	17.03	24.03
Gror		19.05	22.04	21.04	15.04	10.05	**04.04**	17.04	12.04	10.04	10.04	12.04
Bosr	11.05		09.05	28.04	02.05	10.05			30.04	05.05	**25.04**	02.05
Oelo	06.05	01.05	25.04	28.04	30.04	02.05	**18.04**	28.04	03.05	26.04	22.04	02.05
Visd		08.05	09.05	**01.05**	02.05	12.05	10.06	17.06	07.05	30.06	08.05	18.05
Tord	**20.04**	01.05	13.05	29.04	30.04	13.05	02.05	15.05	12.05	05.05	16.06	12.05
Koek	20.04	11.04	22.04	24.04	28.04	02.05	27.04	17.04	25.04	19.04	**29.03**	19.04
Gizw	11.05	05.05	01.05	28.04	**24.04**	04.05	29.04	29.04	30.04	**24.04**	27.04	10.05
Oezw	13.04	05.05	25.04	05.04	15.04	04.05	27.04	10.04	30.04	28.04	**04.04**	12.05
Bozw	08.04	05.04	04.04	05.04	15.04	31.03	**19.03**	08.04	05.04	07.04	29.03	09.04
Huzw	11.05	10.05	03.05	**30.03**	17.05	04.05	27.04	01.04	19.04	26.04	13.04	27.04
Gekw	27.03	11.04	08.04	07.04	07.04	**12.03**	19.03	04.04	03.04	01.04	29.03	
Nach								19.04	22.04	**12.04**	22.04	
Blbo	22.03	29.03	28.03	16.03	10.04	**06.03**	19.03	19.03	27.03	21.03	10.03	28.03
ZwR					**21.03**					**21.03**		
GeRo			13.04					**12.04**		**12.04**		
Paap					06.05		08.05	**24.03**	07.05			
Tapu				**07.04**							22.04	07.05
Befl		11.04		**03.03**	13.03	31.03				26.04		
Spza										**26.04**		04.05
Snor		05.05			**09.04**							
Riza		01.05	01.04			31.03			26.06	**29.03**	01.04	23.04
Boza	27.05	10.05	16.05	29.05	19.05	22.05	15.05	15.05	**30.04**	20.05	22.05	23.05
KlKa	20.04	11.04	28.04	17.04	07.04	08.04	08.04	12.04	25.04	10.04	**29.03**	16.04
GrKa			21.05							**10.05**		
Spot		23.04	25.04	22.05	20.06	25.05	23.04	29.04	07.05	**19.04**	26.05	23.05
Braa	11.05							05.05	12.05			**23.04**

Gras	27.04	26.04	18.04	28.04	**17.04**	06.05	20.04	24.04	22.04	10.05	22.04	23.04
Tuin	05.05	23.04	18.04	17.04	17.04	02.05	04.05	28.04	22.04	26.04	**10.04**	23.04
Zwko	20.04	11.04	18.04	07.04	09.04	17.04	04.04	**28.03**	05.04	05.04	04.04	09.04
Tjif	22.03	02.03	**21.02**	03.03	11.03	12.03	22.02	12.03	16.03	21.03	25.03	07.03
Fiti	**27.03**	13.04	01.04	03.04	07.04	19.04	13.04	28.03	03.04	01.04	**27.03**	**09.04**
Wiel				12.06			06.06	**30.05**				
	1996	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**

de vroegste data in de afgelopen 12 jaar zijn vetgedrukt

ERRATA in het jaarrapport 2005-2006 is op pagina 24 in de lijst van waargenomen soorten de Kleine Rietgans Anser brachyrchos weggevallen. Onderaan de tabel dient het aantal waargenomen soorten en ondersoorten 142 te bedragen. Ook op pagina 2 (onderzoek) dient het aantal 142 te zijn i.p.v. 141